

HRVATSKO
DRUŠTVO
ZA TRANSPORTNO
PRAVO
Croatian
Transport
Law
Association

ZNANSTVENI SKUP

POMORSKO IMOVINSKO PRAVO I PRAVO OSIGURANJA

IN MEMORIAM
PROF. DR. SC. DRAGO PAVIĆ

(program i knjižica sažetaka)

15. prosinca 2023.

Dvorana Knjižnice

*Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti
Trg Josipa Jurja Strossmayera 14, Zagreb*

HRVATSKO
DRUŠTVO
ZA TRANSPORTNO
PRAVO
Croatian
Transport
Law
Association

ZNANSTVENI SKUP

POMORSKO IMOVINSKO PRAVO I PRAVO OSIGURANJA

**IN MEMORIAM
PROF. DR. SC. DRAGO PAVIĆ**

(program i knjižica sažetaka)

15. prosinca 2023.

Dvorana Knjižnice

*Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti
Trg Josipa Jurja Strossmayera 14, Zagreb*

Organizator

Jadranski zavod Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti

Suorganizatori

Pomorski fakultet Sveučilišta u Splitu

Hrvatsko društvo za pomorsko pravo

Hrvatsko društvo za transportno pravo

Hrvatska udruga za pravo osiguranja

Predsjedavatelj

Akademik Jakša Barbić

Voditelj Jadranskog zavoda

Predsjednik Znanstvenog vijeća za državnu upravu,
pravosuđe i vladavinu prava

Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti

Konferenciju su sufinancirali

Sponzori

Adriatic Global Brokers d.o.o.

Odvjetničko društvo Kovačević Prpić Simeunović d.o.o.

Organizacijski odbor

Dr. sc. Vesna Skorupan Wolff

Prof. dr. sc. Merica Slišković

Izv. prof. dr. sc. Igor Vio

Prof. dr. sc. Nikoleta Radionov Karlović

Mr. sc. Hrvoje Pauković

Dr. sc. Božena Bulum

Izv. prof. dr. sc. Iva Tuhtan Grgić

Naslovna izv. prof. dr. sc. Adriana Vincenca Padovan

Izv. prof. dr. sc. Nikola Mandić

Irena Nišević, mag. iur.

Ivana Gojnić, mag. educ. croat. et soc.

Jakov Sinovčić Perković, mag. bibl.

Lektura

Ivana Gojnić

Grafička urednica

Sonja Batušić

Tisak

Tiskara Sušak

Poštovani sudionici,

zadovoljstvo nam je pozdraviti vas i biti domaćini na cjelodnevnom znanstvenom skupu pod nazivom »Pomorsko imovinsko pravo i pravo osiguranja – *in memoriam* prof. dr. sc. Drago Pavić« koji organizira Jadranski zavod Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti u suradnji s Pomorskim fakultetom Sveučilišta u Splitu, Hrvatskim društvom za pomorsko pravo, Hrvatskim društvom za transportno pravo i Hrvatskom udrugom za pravo osiguranja. Na znanstvenom skupu sudjeluju eminentni domaći znanstvenici i pravni eksperti iz područja pomorskog prava i prava osiguranja. Skup je posvećen nedavno preminulom prof. dr. sc. Dragi Paviću.

Profesor Pavić bio je vodeći hrvatski znanstvenik, stručnjak i pisac u području prava pomorskog osiguranja, a autor je i brojnih knjiga iz područja pomorskog imovinskog prava. Diplomirao je 1964. godine na Pravnom fakultetu u Splitu, a doktorirao 1978. godine na Pravnom fakultetu u Zagrebu. Radio je u školstvu (1952. – 1965.) i gospodarstvu (1965. – 1996.). Od 1986. do 2004. godine predavao je na Pomorskom fakultetu u Splitu, a bio je i njegov dekan (1997. – 2004.). Bio je dugogodišnji blizak suradnik Jadranskog zavoda, jedan od urednika časopisa *Poredbeno pomorsko pravo*, recenzent i autor brojnih radova u tom časopisu. Bio je uvaženi član Hrvatskog društva za pomorsko pravo i dugogodišnji član njegova Upravnog odbora, titularni član Međunarodnog pomorskog odbora (CMI), predsjednik Hrvatske udruge za pravo osiguranja u jednom mandatu i veoma cijenjen suradnik Hrvatskog društva za transportno pravo.

Želimo vam dobrodošlicu na znanstveni skup »Pomorsko imovinsko pravo i pravo osiguranja – *in memoriam* prof. dr. sc. Drago Pavić« koji se održava 15. prosinca 2023. godine u dvorani Knjižnice Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti u Zagrebu, Trg Josipa Jurja Strossmayera 14, s početkom u 9 sati.

Autori izlaganja moći će svoje radove sa znanstvenog skupa objaviti u časopisu *Poredbeno pomorsko pravo = Comparative Maritime Law*, god. 63, br. 178, 2024., koji će biti tiskan tijekom 2024. godine.

Raduje nas što ćete svojim sudjelovanjem na znanstvenom skupu pridonijeti raspravi o aktualnim temama iz područja pomorskog imovinskog prava i prava osiguranja u kojima je profesor Pavić bio naš vodeći stručnjak i autor. Tako bismo željeli odati počast i sačuvati trajnu uspomenu na našeg velikana pomorskog prava.

S poštovanjem,

Organizatori

PROGRAM

9:00 – 9:30

Uvodne riječi organizatora i suorganizatora

Akademik Jakša Barbić (*Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti, Jadranski zavod*)

Prof. dr. sc. Pero Vidan (*Pomorski fakultet Sveučilišta u Splitu*)

Naslovni izv. prof. dr. sc. Gordan Stanković (*Hrvatsko društvo za pomorsko pravo*)

Prof. dr. sc. Nikoleta Radionov Karlović (*Hrvatsko društvo za transportno pravo*)

Mr. sc. Hrvoje Pauković (*Hrvatska udruga za pravo osiguranja*)

Prof. dr. sc. Ranka Petrinović (*Pomorski fakultet Sveučilišta u Splitu*)

IZLAGANJA

9:30 – 10:45

Moderator: akademik Jakša Barbić

Prof. dr. sc. Jasenko Marin (*Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu*)

Obvezno osiguranje od odgovornosti organizatora paket-aranžmana

Dr. sc. Vesna Skorupan Wolff (*Jadranski zavod Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti*)

Polje primjene pojedinih sustava odgovornosti za štetu zbog smrti ili tjelesnih ozljeda kupača i drugih osoba u moru

Naslovni izv. prof. dr. sc. Gordan Stanković (*Odvjetničko društvo Vukić & Partneri d.o.o.*)

Naslovna izv. prof. dr. sc. Adriana Vincenca Padovan (*Jadranski zavod Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti*)

Početak i trajanje roka zastare za odštetne tražbine osiguratelja prema trećoj odgovornoj osobi – može li drukčije?

Rasprava

10:45 – 11:00 pauza

11:00 – 12:15

Moderatorica: dr. sc. Vesna Skorupan Wolff

Prof. dr. sc. Dorotea Ćorić (*Sveučilište u Rijeci, Pravni fakultet*)

Izv. prof. dr. sc. Iva Tuhtan Grgić (*Sveučilište u Rijeci, Pravni fakultet*)

Sudar brodova – tko je odgovoran za štetu prema hrvatskom pravu?

Dr. sc. Božena Bulum (*Jadranski zavod Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti*)

Ksenija Ostojić, mag. iur. (*Tankerska plovidba d.d.*)

Oporezivanja brodarskih trgovačkih društava i lučkih uprava prema hrvatskom pravu i pravu Europske unije

Prof. dr. sc. Željka Primorac (*Pravni fakultet Sveučilišta u Splitu*)

Europska pravna ishodišta izvršenja obveze prebrojavanja i prijave podataka o putnicima i članovima posade broda

Rasprava

12:15 – 14:00 pauza za ručak

14:00 – 15:35

Moderatorica: dr. sc. Božena Bulum

Prof. dr. sc. Ivana Kunda (*Sveučilište u Rijeci, Pravni fakultet*)

Prijedlog noveliranja odredbi Pomorskog zakonika o međunarodnom privatnom pravu

Dr. sc. Vesna Polić Foglar (*gbf Attorneys-at-law Ltd, Zürich*)

Odgovornost za opasnost od zakašnjenja u prijevozu robe morem

Izv. prof. dr. sc. Igor Vio (*Sveučilište u Rijeci, Pomorski fakultet*)

Autonomni brodovi – aspekti pomorskog osiguranja

Izv. prof. dr. sc. Mihael Mišo Mudrić (*Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu*)

Potreba adekvatnog osiguranja za brodove opremljene naprednim sustavima za ispomoc u navigaciji

Rasprava

15:35 – 15:50 pauza

15:50 – 17:25

Moderatorica: dr. sc. Adriana Vincenca Padovan

Prof. dr. sc. Nikoleta Radionov Karlović (*Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu*)

Osiguranje odgovornosti prijevoznika u željezničkom prijevozu – otvorena pitanja

Dr. sc. Srđan Šimac (*Visoki trgovački sud Republike Hrvatske*)

Prednosti medijacije u pomorskim sporovima i sporovima iz pomorskog osiguranja

Ines Bezić, mag. iur. (*Adriatic Croatia International Club, za djelatnost marina d.d.*)

Osiguranje odgovornosti marine – pogled iz prakse

Dr. sc. Miho Baće (*Pomorski odjel Sveučilišta u Dubrovniku*)
Izv. prof. dr. sc. Nikola Mandić (*Pomorski fakultet Sveučilišta u Splitu*)

Stvarnopravni elementi ugovora o zakupu u kontekstu različitosti s ugovorom o poslovnoj suradnji iz Zakona o pomorskom dobru i morskim lukama u lukama nautičkog turizma

Rasprava

17:25 – 17:40

Zatvaranje skupa

SAŽECI

Jasenko Marin

Obvezno osiguranje od odgovornosti organizatora paket-aranžmana... 11

Vesna Skorupan Wolff

Polje primjene pojedinih sustava odgovornosti za štetu zbog smrti ili tjelesnih ozljeda kupača i drugih osoba u moru 13

Gordan Stanković, Adriana Vincenca Padovan

Početak i trajanje roka zastare za odštetne tražbine osiguratelja prema trećoj odgovornoj osobi – može li drukčije? 16

Dorotea Ćorić, Iva Tuhtan Grgić

Sudar brodova – tko je odgovoran za štetu prema hrvatskom pravu? ... 20

Božena Bulum, Ksenija Ostojić

Oporezivanja brodarskih trgovačkih društava i lučkih uprava prema hrvatskom pravu i pravu Europske unije 23

Željka Primorac

Europska pravna ishodišta izvršenja obveze prebrojavanja i prijave podataka o putnicima i članovima posade broda..... 26

Ivana Kunda

Prijedlog noveliranja odredbi pomorskog zakonika o međunarodnom privatnom pravu 29

Vesna Polić Foglar

Odgovornost za opasnost od zakašnjenja u prijevozu robe morem 31

Igor Vio

Autonomni brodovi – aspekti pomorskog osiguranja..... 34

Mihael Mišo Mudrić

Potreba adekvatnog osiguranja za brodove opremljene naprednim sustavima za ispomoć u navigaciji 37

Nikoleta Radionov Karlović

Osiguranje odgovornosti prijevoznika u željezničkom prijevozu – otvorena pitanja..... 40

Srđan Šimac

Prednosti medijacije u pomorskim sporovima i sporovima iz pomorskog osiguranja..... 43

Ines Bezić

Osiguranje odgovornosti marine – pogled iz prakse..... 45

Miho Baće, Nikola Mandić

Stvarnopravni elementi ugovora o zakupu u kontekstu različitosti s ugovorom o poslovnoj suradnji iz zakona o pomorskom dobru i morskim lukama u lukama nautičkog turizma..... 47

Prof. dr. sc. Jasenko Marin, jasenko.marin@pravo.unizg.hr
Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu

Redoviti je profesor u trajnom zvanju na Katedri za pomorsko i općeprometno pravo Pravnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu. Na tom je fakultetu, u akademskim godinama 2015./2016. i 2016./2017., obavljao dužnost prodekana. Na integriranom pravnom studiju, poslijediplomskom specijalističkom studiju i sveučilišnom (doktorskom) studiju Pravnog fakulteta u Zagrebu održava nastavu iz većeg broja kolegija koji izučavaju pomorsko pravo, transportno pravo i pravo (pomorskog) osiguranja.

Član je Akademskog savjetodavnog odbora Instituta za europsko prometno pravo sa sjedištem u Luksemburgu. Titularni je član (*titulary member*) Međunarodnog pomorskog odbora. Od 2012. do 2016. godine bio je član COST MarSafeNet asocijacije – mreže europskih stručnjaka iz područja pomorske sigurnosti. Dugogodišnji je član Hrvatskog društva za pomorsko pravo i Hrvatskog društva za transportno pravo. Jedan je od osnivača i prvi predsjednik Hrvatske udruge za pravo osiguranja. U razdoblju od 2014. do 2018. godine bio je pravobranitelj u osiguranju pri Hrvatskom uredu za osiguranje. Član je Hrvatske akademije pravnih znanosti, kao i Znanstvenog vijeća za javnu upravu, pravosuđe i vladavinu prava Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti. Dugogodišnji je arbitar pri Centru za međunarodnu arbitražu sa sjedištem u Šangaju. Arbitar je u sporovima s međunarodnim elementom pri Stalnom izbranom sudištu Hrvatske gospodarske komore. Bio je član Stručnih skupina Ministarstva mora, prometa i infrastrukture za izradu prijedloga teksta Pomorskog zakonika iz 2004. godine, kao i prijedloga tekstova izmjena i dopuna tog propisa iz 2007., 2008., 2011., 2013., 2015. i 2019. godine. Član je uredništava znanstvenih časopisa *Poredbeno pomorsko pravo = Comparative Maritime Law* i *Hrvatski časopis za osiguranje*.

Kao izlagač, sudjelovao je na više desetaka međunarodnih i domaćih konferencija te drugih znanstveno-stručnih skupova posvećenih pomorskom pravu, transportnom pravu i pravu osiguranja.

Autor je četiri znanstvene knjige (udžbenici i znanstvene monografije) te više od sto osamdeset znanstvenih i stručnih radova posvećenih pitanjima pomorskog prava, transportnog prava i prava osiguranja (uključujući i pravo pomorskog osiguranja).

OBVEZNO OSIGURANJE OD ODGOVORNOSTI ORGANIZATORA PAKET-ARANŽMANA

U izlaganju će se prikazati najvažniji aspekti odgovornosti organizatora paket-aranžmana prema Direktivi (EU) 2015/2302 Europskog parlamenta i Vijeća od 25. studenoga 2015. o putovanjima u paket-aranžmanima i povezanim putnim aranžmanima, kao i Zakona o pružanju usluga u turizmu kao temeljenog hrvatskog propisa kojim je navedena Direktiva preuzeta u naše nacionalno pravo. Paket-aranžman vrlo često obuhvaća i uslugu prijevoza, stoga će se objasniti odnos odredaba o odgovornosti organizatora paket-aranžmana iz spomenutih propisa turističkog prava s odredbama o odgovornosti prijevoznika sadržanih u propisima transportnog (prijevozničkog) prava.

Nadalje, izlaganje obuhvaća posebnu analizu instituta obveznog osiguranja (od) odgovornosti organizatora paket-aranžmana. Pritom se proučava ne samo kvaliteta pravnog okvira kojim je uređen ovaj institut, nego i funkcionalnost toga pravnog okvira u praksi. Skreće se pozornost na specifičnost predmeta ove vrste osiguranja i na složenost rizika koji su obuhvaćeni ovim osiguranjem. U tom kontekstu, analiziraju se i uspoređuju odabrane odredbe uvjeta osiguranja koje osiguratelji koriste pri sklapanju ugovora o osiguranju odgovornosti organizatora paket-aranžmana. Naime, ti su uvjeti osiguranja sastavni dio spomenutih ugovora. Cilj je ove analize, kao prvo, utvrditi u kojoj mjeri institut obveznog osiguranja odgovornosti organizatora paket-aranžmana ostvaruje primarnu svrhu zbog kojih je ustanovljen, a to je zaštita prava putnika. Dodatno, ali ne i manje važno, analizom se želi utvrditi u kojoj mjeri ovaj institut pridonosi da organizatori paket-aranžmana lakše upravljaju određenim rizicima iz svojeg poslovanja.

Ključne riječi: ugovor o paket-aranžmanu; osiguranje odgovornosti organizatora paket-aranžmana; Direktiva (EU) 2015/2302 o putovanjima u paket-aranžmanima i povezanim putnim aranžmanima; Zakon o pružanju usluga u turizmu; zaštita prava putnika.

Dr. sc. Vesna Skorupan Wolff, vesnas@hazu.hr

Jadranski zavod Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti

Diplomirala je na Pravnom fakultetu u Zagrebu. Položila je pravosudni ispit, magistrirala i doktorirala s temom doktorske disertacije *Oso-be na strani broda i ugovorna odgovornost za prijevoz stvari morem*. Od 2003. godine zaposlena je u Jadranskom zavodu Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti, najprije kao znanstvena novakinja, a od 2019. godine kao znanstvena savjetnica u trajnom zvanju. Upraviteljica je Jadranskog zavoda od 2021. godine. Prije toga, radila je u odvjetničkom uredu te na Vrhovnom sudu Republike Hrvatske. Bila je istraživačica na više znanstvenih projekata, kao što su znanstveni projekt Hrvatske zaklade za znanost pod naslovom »Razvoj suvremenog pravnog i osigurateljnog režima za hrvatske marine unapređenje konkurentnosti, sigurnosti, sigurnosne zaštite i zaštite morskog okoliša«, znanstveni projekt Ministarstva znanosti, obrazovanja i sporta pod naslovom »Prilagodba hrvatskog pomorskog zakonodavstva međunarodnim standardima i pravu Europske unije« i znanstveni projekt Ministarstva znanosti i tehnologije pod naslovom »Hrvatsko pomorsko zakonodavstvo i međunarodni standardi«.

Članica je uredništva znanstvenog časopisa *Poredbeno pomorsko pravo = Comparative Maritime Law*, kao i uredništva znanstvene monografije *Novi pravni režim za marine*, Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti, Zagreb, 2019., i *Zbornika radova 2. Međunarodne znanstvene konferencije pomorskog prava – Suvremeni izazovi pomorske plovidbe / 2nd International Scientific Conference on Maritime Law – Modern Challenges of Marine Navigation*, Pravni fakultet Sveučilišta u Splitu, Split, 2018. Članica je organizacijskog odbora više međunarodnih znanstvenih konferencije održanih u Hrvatskoj i inozemstvu. Članica je Povjerenstva za izradu Nacrta prijedloga Zakona o izmjenama i dopunama Pomorskog zakonika iz 2013., 2015. i 2019. godine, koje je osnovalo Ministarstvo mora, prometa i infrastrukture Republike Hrvatske; Radne skupine za izradu Pravilnika o načinu i postupku prodaje broda putem javne dražbe, koju je 2016., te 2023. godine osnovalo Ministarstvo mora prometa i infrastrukture; i Radne skupine za izradu Nacrta prijedloga Zakona o potvrđivanju Međunarodne konvencije iz Nairobija o uklanjanju podrtina iz 2007. godine, koju je 2016. godine osnovalo Ministarstvo mora prometa i infrastrukture. Članica je Znanstvenog vijeća za državnu upravu, pravosuđe i vladavinu prava Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti od 2017. godine i Upravnog odbora Hrvatskog društva za pomorsko

pravo od 2007. godine. Ministarstvo mora prometa i infrastrukture, dodijelilo joj je 6. prosinca 2018. godine priznanje za unaprjeđenje pomorskog zakonodavstva, a na natječaju časopisa *Odvjetnik* za najbolji stručni članak nagrađivani su njezini članci iz 1995. i 1996. godine.

POLJE PRIMJENE POJEDINIH SUSTAVA ODGOVORNOSTI ZA ŠTETU ZBOG SMRTI ILI TJELESNIH OZLJEDA KUPAČA I DRUGIH OSOBA U MORU

Smrt i tjelesne ozljede kupača mogu prouzročiti razne vrste plovniha objekata te naprave sposobne za plovidbu koje nisu plovni objekti u smislu PZ-a (primjerice, daske za jedrenje, daske za veslanje, daske za jahanje na valovima, daske s padobranom (*kiteboarding*), električne surferske daske, *seabobovi* (podvodni skuteri), pedaline, kanui, kajaci, sandoline, tube za vuču i razne druge naprave koje se koriste za sport i razonodu), a vrlo rijetko, ali ipak moguće, i drugi pomorski objekti te podrtine i potonule stvari. Primjena materijalnog prava ovisi o tome koji objekt je usmrtio ili ozlijedio kupača ili drugu osobu u moru. Do primjene dolaze različiti sustavi odgovornosti za štetu, a to su: a) PZ, Dio osmi, Pomorske nesreće, Glava IV. Izvanugovorna odgovornost vlasnika broda i brodarara, odjeljak 1. Zajedničke odredbe i odjeljak 2. Odgovornosti za smrt i tjelesne ozljede (čl. 808. – 810.); b) PZ, Dio osmi, Pomorske nesreće, Glava VI. Vađenje i uklanjanje podrtina i potonulih stvari (odredbe o odgovornosti za štetu koju neuklonjena ili neizvađena podrtina prouzroči trećim osobama (čl. 840.c *et seq.*) te odredbe o odgovornosti za štetu nastalu vađenjem bez odobrenja lučke kapetanije (čl. 840.g)); c) ZOO, Glava IX. Izvanugovorni obvezni odnosi, Odjeljak 1. Prouzročenje štete, Odsjek 1. Opća načela i Odsjek 2. Odgovornost po osnovi krivnje (čl. 1045. – 1054. *et seq.*) i Odsjek 4. Odgovornosti za štetu od opasne stvari ili opasne djelatnosti (čl. 1063. – 1067. *et seq.*).

Analiziraju se pretpostavke koje trebaju biti ispunjene za primjenu pojedinog sustava pravila o odgovornosti za štetu zbog smrti ili tjelesne ozljede kupača i drugih osoba u moru. Istražuje se pravni pojam »kupači« te tko sve ulazi u krug »drugih osoba u moru« na koje se primjenjuju odredbe PZ-a o izvanugovornoj odgovornosti za štetu zbog smrti i tjelesne ozljede. Razmatra se opseg i doseg sintagme »svi plovni objekti bez obzira na veličinu i namjenu kojoj služe« te pravni pojam podrtina. Proučava se i uzrokovanje štete drugim napravama sposobnim za plovidbu koje ne ulaze u polje primjene odredbi o odgovornosti za štetu

kupačima, normirane PZ-om. Analiziraju se i aspekti osiguranja u vezi sa štetnim događajima u kojima je prouzročena smrt ili tjelesna ozljeda kupaca i drugih osoba u moru. Govori se o ograničenju odgovornosti za tražbine zbog smrti ili tjelesne ozljede kupaca. Istražuju se karakteristični slučajevi iz hrvatske sudske prakse te se, uz kritički osvrt na njih, ukazuje na najčešća sporna pitanja u sudskoj praksi.

Analiza fenomenologije štetnih događaja pokazuje da je najveća incidencija štetnih događaja uzrokovana plovnim objektima. Međutim, zbog intenzivnog razvoja industrije zabave i rekreacije te sve češće upotrebe novih vrsta naprava sposobnih za plovidbu, primjerice plovila na vodomlazni pogon, električnih surferskih dasaka, *seabobova* (podvodnih skutera) i autonomnih plovila, javlja se potreba za znanstvenim istraživanjima koja prate ovaj segment pomorskog prava.

Zaključuje se da Republika Hrvatska ima zadovoljavajući pravni okvir kojim se uređuju pojedini sustavi odgovornosti za štetu zbog smrti i tjelesne ozljede kupaca i drugih osoba u moru. Iznose se prijedlozi za unaprjeđenje provedbe tih propisa te smjernice za tumačenje pravnih pitanja o kojima ovisi pravilan odabir materijalno-pravnih odredbi koje treba primijeniti na konkretan izvanugovorni odnos odgovornosti za štetu zbog smrti ili tjelesne ozljede kupaca i drugih osoba na moru.

Ključne riječi: kupaci; osobe u moru; plovni objekti; plovila za sport i razonodu; odgovornosti za štetu; smrti ili tjelesna ozljeda kupaca.

Naslovni izv. prof. dr. sc. Gordan Stanković,

gordan.stankovic@vukic-lawfirm.hr

Odvjetničko društvo Vukić & Partneri d.o.o.

Diplomirao je na Pravnom fakultetu Sveučilišta u Rijeci, a magistrirao na Pravnom fakultetu Sveučilišta u Splitu i na Pravnom fakultetu u Southamptonu (Ujedinjeno Kraljevstvo). Naslov doktora znanosti stekao je na Pravnom fakultetu u Splitu. Bio je Fulbrightov stipendist na Pravnom fakultetu Tulane u New Orleansu (Louisiana, SAD). Partner je i voditelj Odjela za pomorsko pravo u Odvjetničkom društvu Vukić & Partneri (Rijeka).

Predsjednik je Hrvatskog društva za pomorsko pravo, arbitar Stalnog izbranog sudišta pri Hrvatskoj gospodarskoj komori. Član je stručnih povjerenstava Ministarstva mora, prometa i infrastrukture za izradu hrvatskog pomorskog zakonodavstva. Ima opsežno iskustvo u raznim područjima pomorskog prava, a osobito u brodogradnji, financiranju u brodarstvu, pravnom uređenju luka i pomorskog dobra te u prisilnoj naplati pomorskih tražbina. U dva je navrata (2000. godine i 2006. – 2007. godine) bio konzultant Vlade Republike Hrvatske za restrukturiranje hrvatske brodograđevne industrije. Izvanredni je profesor u naslovnom zvanju te je predavao na Pomorskom fakultetu u Rijeci, Pravnom fakultetu u Rijeci i Pravnom fakultetu u Splitu.

Autor je niza monografija i članaka o raznim temama pomorskog prava, uključujući i poglavlje o hrvatskom pomorskom i prometnom pravu u Kluwerovoj Međunarodnoj pravnoj enciklopediji.

Održao je brojna izlaganja na međunarodnim i nacionalnim pomorskopравnim skupovima.

Naslovna izv. prof. dr. sc. Adriana Vincenca Padovan,

avpadovan@hazu.hr

Jadranski zavod Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti

Diplomirala je 2002. godine, a doktorirala 2011. godine na Pravnom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu. Magistrirala je 2003. godine na Međunarodnom institutu za pomorsko pravo Međunarodne pomorske organizacije na Malti. Viša je znanstvena suradnica u Jadranskom zavodu Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti, gdje radi od 2011. godine. Od

2003. do 2010. godine bila je zaposlena u Sektoru za osiguranje prijevoza i kredita Generalne direkcije Croatia osiguranja d.d. U akademskoj godini 2007./2008., radila je kao asistentica predavačica na Međunarodnom institutu za pomorsko pravo na Malti gdje povremeno i dalje sudjeluje u nastavi poslijediplomskog studija međunarodnog pomorskog prava kao gostujuća predavačica. Vanjska je suradnica na katedrama za pomorsko i općeprometno pravo Pravnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu i Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci. Naslovno zvanje izvanredne profesorice stekla je na Pravnom fakultetu u Zagrebu 2020. godine. Pravosuđni je ispit položila 2006. godine. Izmiriteljica je pri Centru za mirenje Hrvatskog ureda za osiguranje i arbitar za sporove iz Kolektivnog ugovora za hrvatske pomorce na brodovima u međunarodnoj plovidbi. Sudjeluje u stručnim povjerenstvima Ministarstva mora, prometa i infrastrukture za izradu pomorskopravnog zakonodavstva. Potpredsjednica je Hrvatskog društva za pomorsko pravo i članica osnivačica Hrvatskog društva za transportno pravo. Članica je Znanstvenog vijeća za javnu upravu, pravosuđe i vladavinu prava Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti. Bila je voditeljica uspostavnog znanstvenoistraživačkog projekta pod naslovom »Razvoj suvremenog pravnog i osigurateljnog režima za hrvatske marine – unapređenje konkurentnosti, sigurnosti, sigurnosne zaštite i zaštite morskog okoliša (DELICROMAR)« koji je financirala Hrvatska zaklada za znanost od 2017. do 2019. godine. Suradnica je na znanstvenoistraživačkom projektu Instituta za transportno pravo Sveučilišta Jaume I u Castellónu (Španjolska) pod naslovom »Transport in the Face of Technological Development and Globalization: New Solutions in Terms of Responsibility and Competition«, pod voditeljstvom prof. dr. sc. Marie Victorie Petit Lavall i prof. dr. sc. Achima Puetza, koji financira španjolsko Ministarstvo znanosti od 2020. do 2024. godine. Sudjeluje s radovima i izlaganjima, ali i u znanstvenim i organizacijskim odborima niza znanstvenih i stručnih skupova u Hrvatskoj i inozemstvu.

Članica je uredništva časopisa *Poredbeno pomorsko pravo = Comparative Maritime Law* u nakladi Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti te *Časopisa Pomorskog fakulteta Kotor*.

Objavila je više od četrdeset stručnih i znanstvenih članaka, jednu autorsku i jednu uredničku monografiju.

POČETAK I TRAJANJE ROKA ZASTARE ZA ODŠTETNE TRAŽBINE OSIGURATELJA PREMA TREĆOJ ODGOVORNOJ OSOBI – MOŽE LI DRUKČIJE?

Subrogacija osiguratelja jedan je od ključnih instituta prava osiguranja. U hrvatskom pravu, slično kao i u mnogim komparativno-pravnim sustavima, kada osiguratelj isplati štetu iz osiguranja on snagom samog zakona stupa u pravni položaj osiguranika u odnosu prema trećim osobama odgovornima za štetu. Dakle, uz pretpostavku da je riječ o imovinskom osiguranju, tj. osiguranju koje počiva na načelu naknade štete, osiguratelj koji je isplatio odštetu iz osiguranja ima pravo potraživati naknadu te štete od štetnika do visine isplaćene osigurnine, jer na njega po samom zakonu prelaze osiguranikova prava prema osobi koja je po bilo kojoj osnovi (ugovornoj ili izvanugovornoj) odgovorna za štetu.

Iako je riječ o široko prihvaćenom i ustaljenom pravnom institutu, subrogacija osiguratelja često rezultira složenim sudskim sporovima te u praksi otvara različita pravna pitanja oko kojih ponekad nema ujednačenog stava sudova i pravne doktrine. Jedno od tih pitanja jest pitanje početka i trajanja roka zastare za subrogirane odštetne tražbine osiguratelja prema trećoj odgovornoj osobi. Ono se u praksi često pojavljuje u slučajevima kada je osigurateljeva obveza isplate štete iz osiguranja sporna, pa osiguranik sudskim putem potražuje tu isplatu od svog osiguratelja. U takvim se slučajevima, pravomoćna sudska odluka o postojanju i visini obveze osiguratelja, u pravilu, može očekivati tek nakon više godina suđenja, pa ako sud presudi u korist osiguranika, do subrogacije osiguratelja dolazi tek isplatom osigurnine po pravomoćnoj sudskoj presudi. S druge strane, zakonom je propisano da zastara osigurateljeve tražbine prema trećoj osobi odgovornoj za štetu počinje teći kad i zastara tražbine osiguranika prema toj osobi i završava se u istom roku (ZOO, čl. 234. st. 6.; PZ, čl. 724. st. 4.). Zastarni su rokovi po našim zakonima relativno kratki. Opći zastarni rok za naknadu izvanugovorne štete je tri godine (subjektivni), odnosno pet godina (objektivni), za tražbine iz ugovora je pet godina, a posebnim propisima pomorskog i plovidbenog prava predviđeni su i mnogo kraći zastarni rokovi za različite vrste tražbina. Drugim riječima, u opisanim je situacijama velika vjerojatnost da će zastara nastupiti prije same zakonske subrogacije osiguratelja pa osiguratelj više neće moći sudskim putem ostvariti svoje pravo na odštetu od osobe odgovorne za štetu.

Autori će u svom izlaganju na primjerima iz prakse analizirati moguće materijalno-pravne i procesno-pravne mehanizme, koji bi u sklopu

pozitivnopravnog uređenja i *de lege ferenda* mogli biti korisni za očuvanje prava osiguratelja na subrogaciju. Pritom će suprotstavljati argumente za i protiv očuvanja pravnog položaja subrogiranog osiguratelja, vodeći računa o pravnoj sigurnosti i ravnoteži među svim zainteresiranim stranama isprepletenih obveznopravnih odnosa iz ugovora o osiguranju i odgovornosti za ugovornu, odnosno izvanugovornu štetu. Posebnu pozornost autori posvećuju specifičnim aspektima subrogacije osiguratelja iz ugovora o pomorskom osiguranju.

Ključne riječi: ugovor o osiguranju; pomorsko osiguranje; subrogacija; zastara.

Prof. dr. sc. Dorotea Ćorić, dorotea.coric@pravri.uniri.hr
Sveučilište u Rijeci, Pravni fakultet

Redovita je profesorica u trajnom zvanju na Katedri Pomorskog i općeprometnog prava Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci. Nositeljica je više kolegija (Pomorsko i općeprometno pravo, Pravo zaštite morskog okoliša i Pomorsko upravno pravo) na Integriranom sveučilišnom studiju prava, Stručnom upravnom studiju, Doktorskom studiju te poslijediplomskim studijima Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci.

Sudjelovala je u Stručnom povjerenstvu Ministarstva pomorstva, prometa i infrastrukture RH za izradu Pomorskog zakonika 1994. i 2004., kao i svih njegovih izmjena i dopuna. Izradila je niz zakona o potvrđivanju međunarodnih unifikacijskih instrumenata iz pomorskog prava.

Za svoj doprinos u izradi hrvatskog pomorskog zakonodavstva, 2018. godine dobila je posebno priznanje od Ministarstva pomorstva, prometa i infrastrukture.

Zamjenica je glavnog urednika časopisa *Poredbeno pomorsko pravo = Comparative Maritime Law*.

Izlaže na brojnim domaćim i međunarodnim znanstvenim i stručnim konferencijama.

Objavljuje znanstvene i stručne članke iz područja pomorskog i transportnog prava te prava zaštite morskog okoliša. Autorica je knjige *Međunarodni sustav odgovornosti i naknade štete zbog onečišćenja mora uljem*, Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti, Zagreb, 2002., i sveučilišnog udžbenika *Onečišćenje mora s brodova: Međunarodna i nacionalna pravna regulativa*, Pravni fakultet Sveučilišta u Rijeci, Rijeka, 2009.

Izv. prof. dr. sc. Iva Tuhtan Grgić, iva.tuhtan.grgic@pravri.uniri.hr
Sveučilište u Rijeci, Pravni fakultet

Izvanredna je profesorica na Katedri za pomorsko i općeprometno pravo na Pravnom fakultetu u Rijeci. Sudjeluje u izvođenju svih oblika nastave iz predmeta Pomorsko i općeprometno pravo, Marine Environmental Protection Law, Pomorsko upravno pravo, Pravo zaštite morskog okoliša te Putničko pravo i Pravo pomorskog osiguranja na Doktorskom studiju Pravnog fakulteta u Rijeci. Kao gost predavač, održala je predavanja na Sveučilištu La Sapienza u Rimu, na Sveučilištu u

Udinama te u više navrata na Sveučilištu Alma Mater Studiorum u Bologni, na razini stručnog studija i poslijediplomskog studija. Radi znanstvenog istraživanja i stručnog usavršavanja, boravila je u tri navrata na Max Planck-Institute für ausländisches und internationales Privatrecht u Hamburgu, na Sveučilištu La Sapienza u Rimu te na European University Institute (EUI) u Firenci.

Aktivno je sudjelovala na brojnim domaćim i međunarodnim znanstvenim i stručnim skupovima te izlagala na hrvatskom, engleskom i talijanskom jeziku. Sudjelovala je u organizaciji većeg broja stručnih i znanstvenih skupova, kao i već tradicionalnog tečaja međunarodnoga pomorskog i transportnog prava »International Maritime and Transport Law Course – Transport Law *de Lege Ferenda*«, koji se održava na Interuniverzitetском centru u Dubrovniku.

Znanstvene i stručne radove objavljuje u domaćim i stranim publikacijama.

Kao članica istraživačkog tima, sudjelovala je u većem broju znanstvenih i stručnih projekata, od kojih su neki bili znanstveni, a neki stručni. Članica je uredništva časopisa *Poredbeno pomorsko pravo = Comparative Maritime Law*, koji izdaje Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti (Jadranski zavod). Također je imenovana kao recenzentica u uglednom pomorskopравnom časopisu *Il Diritto Marittimo*.

Kao stručnjak za pomorsko dobro, bila je u više navrata imenovana za članicu Radne skupine za izradu Nacrta Zakona o pomorskom dobru i morskim lukama. Predsjednica je Stručnog povjerenstva za koncesije na pomorskom dobru u Primorsko-goranskoj županiji. Članica je Hrvatskog društva za pomorsko pravo (HDPP) od 2004. godine, a od 2018. godine i njegova potpredsjednica, članica je Hrvatske udruge za poredbeno pravo (HUPP) od 2008. godine, a od 2020. godine članica Upravnog odbora HUPP-a, te članica Hrvatskog društva za transportno pravo od 2017. godine.

SUDAR BRODOVA – TKO JE ODGOVORAN ZA ŠTETU PREMA HRVATSKOM PRAVU?

Građanskopravna odgovornost za štete koje su kao posljedica sudara nastale brodovima te osobama i stvarima na tim brodovima uređena je na međunarodnoj razini Međunarodnom konvencijom za izjednačavanje nekih pravila o sudaru brodova iz 1910. godine. Odredbom čl. 3. te Konvencije propisano je da za štete nastale sudarom brodova odgovara

brod čijom je krivnjom uzrokovana šteta, a u odredbi čl. 6. st. 2. kao temelj odgovornosti propisana je dokazana krivnja. U Konvenciji se ne navodi koja je osoba odgovorna za štetu koju je skrivio brod. Republika Hrvatska je stranka Konvencije, a njezina su rješenja ugrađena i u Pomorski zakonik, koji u čl. 750. st. 2. pojašnjava da »pod odgovornošću broda razumijeva se odgovornost vlasnika broda i brodar, a pod odgovornošću jahte ili brodice odgovornost vlasnika, korisnika i najmoprimca jahte ili brodice dane u najam bez posade«. Iako je određivanje odgovorne osobe poželjno, navedena se odredba (kada su vlasnik broda i brodar različite osobe) može tumačiti na nekoliko načina. Dodatno se mogućnost (i potreba) tumačenja komplicira kada se ova odredba primjenjuje na sudare podredno, uz primjenu Konvencije, dakle, u slučajevima s međunarodnim elementom.

Prema prvom tumačenju odredbe čl. 750. st. 2. Pomorskog zakonika za štete odgovara ona od navedenih osoba koja je prouzročila sudar, odnosno osoba koja je odgovorna za postupanje osobe koja je skrivila sudar. Budući da je sudar posljedica pogreške u manevriranju brodom ili nepoštovanja pravila o sigurnosti plovidbe, dakle, greške zapovjednika broda ili drugih članova posade, to bi, u pravilu, odgovoran bio brodar koji je i nositelj plovidbenog pothvata. Problem je što ne poznaju sva zakonodavstva pojam brodar (ili definicija brodar nije nužno identična onoj iz Pomorskog zakonika), pa stoga nije uvijek lako doći do informacije o tome tko je ta osoba. Prema drugom tumačenju, ne stvara se za svaki sudar odgovornost svih navedenih osoba, nego je vlasnik broda odgovoran stvarnopravno (vrijednošću broda zbog nastanka pomorskih privilegija), dok je brodar nositelj obveznopravne odgovornosti. Prema trećem tumačenju, smisao odredbe čl. 750. st. 2. Pomorskog zakonika je olakšanje pravnog položaja oštećenika, pa se zapravo radi o pravu oštećenika da zahtjev usmjeri prema onoj od te dvije osobe u odnosu na koje smatra da će s uspjehom namiriti svoju tražbinu. Konačno, prema zadnjem tumačenju, ovom je odredbom predviđena solidarna odgovornost navedenih osoba, neovisno o njihovoj krivnji.

U radu će se analizirati argumenti *pro* i *contra* svih navedenih tumačenja te će se izvesti zaključak o tome na koji način treba tumačiti ovu normu. U skladu s izvedenim zaključcima autorice će dati i prijedlog za izmjenu odredbe čl. 750. st. 2. Pomorskog zakonika.

Ključne riječi: sudar brodova; građanskopravna odgovornost; solidarna odgovornost; brodar; vlasnik.

Dr. sc. Božena Bulum, bbulum@hazu.hr

Jadranski zavod Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti

Znanstvena je savjetnica u Jadranskom zavodu Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti. Diplomirala je na Pravnom fakultetu u Splitu (*magna cum laude*). Od 2001. do 2004. godine radila je na Trgovačkom sudu u Splitu, a pravosudni je ispit položila 2003. godine. Na Pravnom fakultetu u Splitu obranila je 2008. godine doktorsku disertaciju s tezom iz prava tržišnog natjecanja u segmentu pomorstva, pred povjerenstvom u sastavu predsjednika komisije prof. dr. sc. Drage Pavića, mentora prof. dr. sc. Dragana Bolanče i člana komisije prof. dr. sc. Ive Grabovca.

Od siječnja 2005. godine do veljače 2006. godine radila je u Ministarstvu pravosuđa Republike Hrvatske u Zagrebu u Upravi za međunarodnu pravnu pomoć. Od 2006. godine zaposlena je u Jadranskom zavodu Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti. Njezini istraživački interesi uključuju, osobito, pomorsko pravo i pravo tržišnog natjecanja Europske unije.

Bila je članica stručnih povjerenstava za izradu Pomorskog zakonika, Zakona o pomorskom dobru i morskim lukama i Zakona o prijevozu u linijskom i povremenom obalnom pomorskom prometu te članica istraživačkih timova na znanstvenim projektima koje je financiralo Ministarstvo znanosti i Hrvatska zaklada za znanost. Članica je Znanstvenog vijeća za državnu upravu, pravosuđe i vladavinu prava, Nadzornog odbora Hrvatskog društva za pomorsko pravo i jedna od osnivačica Hrvatskog društva za pravo i politiku tržišnog natjecanja.

Redovita je predavačica na međunarodnim i domaćim konferencijama iz područja pomorskog prava te je sudjelovala u organizaciji više domaćih i inozemnih znanstvenih konferencija.

Objavila je jednu znanstvenu monografiju, nekoliko poglavlja u knjigama te više od pedeset znanstvenih i stručnih radova.

Ksenija Ostojić, mag. iur., ksenija.ostojic@tankerska.hr

Tankerska plovidba d.d.

Osnovnu školu i opću gimnaziju završila je na Hvaru. Diplomirala je pravo 2017. godine na Pravnom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu te se dodatno usavršavala u području pomorskog prava na Sveučilištu u Southamptonu u Engleskoj (LLM Maritime Law).

Zaposlena je u brodarskom dioničkom društvu Tankerska plovidba d.d. na mjestu poslovođiteljice za pravne poslove i osiguranje. U svom se poslu bavi svim aspektima pomorskog prava i prava pomorskog osiguranja.

Članica je Hrvatskog društva za pomorsko pravo te članica savjetodavne pravne komisije Europskog udruženja brodara (ECSA), kao i predstavnica Hrvatske udruge brodara Mare Nostrum.

OPOREZIVANJA BRODARSKIH TRGOVAČKIH DRUŠTAVA I LUČKIH UPRAVA PREMA HRVATSKOM PRAVU I PRAVU EUROPSKE UNIJE

Autorice analiziraju hrvatski i europski pravni okvir primjenjiv na oporezivanje dva važna dionika u segmentu pomorstva, brodarskih društava i lučkih uprava. Države članice Europske unije (u nastavku: Unija, EU), kad je riječ o oporezivanju, zadržale su svoju suverenost pri čemu je mali broj nadležnosti na tom području prenesen s država članica na Uniju. Pravila EU-a primijenit će se u slučajevima kada države članice odobravaju porezne olakšice ili oslobođenja poduzetnicima u određenim sektorima jer se takve mjere smatraju državnim potporama u smislu čl. 107. st. 1. Ugovora o funkcioniranju EU-a. Primjer takve državne potpore je porez po tonaži broda koji se odobrava brodarskim trgovačkim društvima u Uniji, Europskom gospodarskom prostoru (Norveška) i šire (Singapur, Indija, Japan, Južna Koreja, Hong Kong itd.).

Porez po tonaži je vrsta poreza koji je uveden kao alternativa porezu na dobit i primjenjuje se isključivo u brodarskom sektoru. Porezna osnovica kod poreza po tonaži poreza je izravno vezana uz tonažu broda (engl. *tonnage tax*). Nastao je kao odgovor na praksu napuštanja zastava, započetu šezdesetih godina dvadesetog stoljeća, koja se odnosila na registraciju brodova u tzv. otvorenim registrima, od kojih se neki mogu okarakterizirati i kao zastave pogodnosti (engl. *flag of convenience*), a ne pod nacionalnim zastavama država članica (engl. *flag state*). U današnje vrijeme, također, kao najvažniji razlozi postojanja ovog modela oporezivanja u brodarstvu navode se: konkurentnost flote EU-a na svjetskim tržištima, održavanje i unaprjeđenje stručnog znanja o pomorstvu (pomorskog know-howa) te zaštita i promicanje zaposlenosti europskih pomoraca. Porez po tonaži broda ne ovisi o prihodima i rashodima niti o uvećanjima ili umanjenjima dobiti ostvarene obavljanjem brodarske

djelatnosti, nego se određuje paušalno u odnosu na tonažu broda. Posljedično, porez po tonaži brodarima je jednostavnije predvidjeti te je općenito porezno opterećenje primjenom ove metode oporezivanja manje u usporedbi s teretom poreza na dobit, iako su obveznici poreza po tonaži dužni platiti porez čak i kada ostvare gubitak u poreznom razdoblju. Budući da je ukupno porezno opterećenje manje, taj se porez smatra poreznim izdatkom (engl. *tax expenditure*), tj. gubitkom proračunskih prihoda države, odnosno neizravnom državnom potporom pa podliježe pravilima Unije o državnim potporama. Porez po tonaži na razini Unije reguliran je Smjernicama EU-a o državnim potporama u pomorskom prometu iz 2004. godine te praksom Suda EU-a i Europske komisije

Republika Hrvatska je sustav poreza po tonaži u današnjem obliku uvela 2014. godine. U radu se analiziraju hrvatski propisi i pravila Unije o porezu po tonaži. Razmatraju se i stajališta Udruženja brodovlasnika EU-a (European Community Shipowners' Associations), koje zastupa interese dvadeset nacionalnih udruženja država članica EU-a i Norveške.

Jednako tako, državnu potporu čine i umanjenja ili oslobođenja od poreza na dobit koja se odobravaju tijelima s javnim ovlastima u svezi s prihodom ostvarenim obavljanjem gospodarske djelatnosti, kao što su lučke uprave. Ukazuje se na praksu Suda EU-a koji je u tom pogledu primijenio funkcionalni pristup, zauzevši stajalište kako određeni subjekt u jednoj situaciji može postupati kao poduzetnik i obavljati gospodarsku djelatnost, dok u drugoj može izvršavati javne ovlasti. Ispituje se primjena tog načela u hrvatskom pravnom sustavu.

Ključne riječi: brodarska društva; lučke uprave; porez na dobit; porez po tonaži; državne potpore.

Prof. dr. sc. Željka Primorac, zeljka.primorac@pravst.hr
Pravni fakultet Sveučilišta u Splitu

Rođena je 27. rujna 1979. godine u Zagrebu gdje je završila osnovno i srednjoškolsko obrazovanje. Na Pravnom fakultetu Sveučilišta u Splitu diplomirala je 2003. godine, obranivši diplomski rad pod naslovom *Odgovornost brodarara za smrt i tjelesne ozljede pomoraca* pod mentorstvom prof. dr. sc. Dragana Bolanče. Nakon diplomiranja, zaposlila se kao diplomirana pravnica u banci. Radi ispunjavanja uvjeta za polaganje pravosudnog ispita, upućena je na jednogodišnju praksu na Trgovački sud u Splitu, s time da je dio prakse obavila i na Županijskom sudu u Splitu. Pravosudni je ispit položila 29. travnja 2006. godine. Na Pravnom fakultetu Sveučilišta u Splitu upisala je Poslijediplomski znanstveni studij »Pomorsko pravo i pravo mora«. Magistrirala je pod mentorstvom prof. dr. sc. Dragana Bolanče 20. studenoga 2008. godine, obranivši magistarski rad pod naslovom *Osiguranje života s posebnim osvrtom na pomorce*. Pod mentorstvom prof. dr. sc. Drage Pavića, izradila je doktorsku disertaciju pod naslovom *Pomorska obvezna osiguranja* koju je obranila 11. listopada 2011. godine i tako stekla akademski stupanj doktorice društvenih znanosti, polje pravnih znanosti, znanstvene grane pomorsko i opće prometno pravo. Izabrana je u znanstveno-nastavno zvanje i radno mjesto docentice (2012. godine), izvanredne profesorice (2017. godine) te redovite profesorice (2022. godine) na Pravnom fakultetu u Splitu, za znanstveno područje društvenih znanosti, polje pravnih znanosti, znanstvenu granu pomorsko i opće prometno pravo, za nastavni predmet Pomorsko i općeprometno pravo. Sudjeluje u izvođenju nastave u sklopu predmeta Katedre za pomorsko i općeprometno pravo na Integriranom preddiplomskom i diplomskom sveučilišnom studiju prava Pravnog fakulteta u Splitu te Poslijediplomskom sveučilišnom doktorskom studiju pravnih znanosti Pravnog fakulteta u Splitu.

Koautorica je tri znanstvene knjige *Zaštita prava putnika u kopnenom prijevozu*, Pravni fakultet u Splitu, Split, 2016.; *Obalna straža Republike Hrvatske – pravni okvir*, Pravni fakultet u Splitu, Split, 2017.; *Zaštita prava putnika u zračnom prijevozu*, Pravni fakultet u Splitu, Split, 2021., te autorica/koautorica više od pedeset znanstvenih i stručnih radova iz područja pomorskog i općeprometnog prava te prava osiguranja.

Kao članica Programskog odbora, sudjelovala je u organizaciji većeg broja međunarodnih znanstvenih konferencija održanih u Hrvatskoj i inozemstvu te organizaciji okruglih stolova. Sudionica je brojnih

međunarodnih i domaćih znanstvenih konferencija, skupova i savjetovanja. Dobitnica je nagrade za znanstvenu produktivnost Pravnog fakulteta Sveučilišta u Splitu za akademsku godinu 2019./2020. (nagrada za izvrsnost nastavnika u znanstveno-istraživačkom radu u polju pravo) i pohvale Udruge pravnika u gospodarstvu Split za osobitu aktivnost i poseban doprinos u radu udruge (2014. godine). Zamjenica je pročelnice Katedre za pomorsko i općeprometno pravo Pravnog fakulteta Sveučilišta u Splitu te ravnateljica Centra za cjeloživotno obrazovanje Pravnog fakulteta Sveučilišta u Splitu. Članica je American Academy of Forensic Sciences, Hrvatskog društva za pomorsko pravo i Hrvatskog društva za transportno pravo te redovita članica Akademije pravnih znanosti Hrvatske.

EUROPSKA PRAVNA ISHODIŠTA IZVRŠENJA OBVEZE PREBROJAVANJA I PRIJAVE PODATAKA O PUTNICIMA I ČLANOVIMA POSADE BRODA

Brojni normativni izvori pravne stečevine EU-a propisuju obvezu prijave podataka o putnicima i članovima posade broda pri uplovljavanju u luke EU-a i isplavljanju iz njih. Navedenim normama želi se postići sigurnost pomorske plovidbe, odnosno jamčiti da brodovi budu sposobni za plovidbu, sprječavajući prekomjeran ukupan broj osoba na brodovima. Osim toga, u slučajevima pomorskih nesreća, ciljevi predmetnih rješenja su osigurati veću učinkovitost (uspješnost) provođenja mjera traganja i spašavanja za osobama s brodova te olakšati rješavanje posljedica nesreća.

U radu se analiziraju europska pravna ishodišta izvršenja obveze prebrojavanja, prijave i prijenosa podataka o putnicima i članovima posade broda koji plovi u luke EU-a i iz njih (Direktiva 98/41/EZ, Direktiva 2002/59/EZ, Direktiva 2010/65/EU, Direktiva (EU) 2017/2109). Ukazuje se na specifičnosti predmetnih rješenja i problematiku nepotpune implementacije europskog zakonodavstva u nacionalne pravne sustave država članica EU-a. To se posebno očituje u neusklađenim, kompliciranim i višestrukim postupcima prijave i prijenosa istovrsnih podataka o brodovima (uključujući podatke o ukupnom broju osoba na brodu – putnika i članova posade broda), a posljedično i na većem administrativnom i financijskom opterećenju za brodare. U radu se analiziraju pravna rješenja koja podrazumijevaju primjenu suvremenih tehnoloških dostignuća u pomorskom prijevozu i digitalizaciju izvješćivanja i

elektroničkog sustava prikupljanja i prijenosa podataka o osobama na brodovima. Ovo uključuje rješenja o objedinjavanju, pojednostavljivanju i koordinaciji postupaka elektroničke prijave i prijenosa predmetnih podataka za brodove, prema Uredbi (EU) 2019/1239, koja će se početi primjenjivati od 15. kolovoza 2025. godine.

Tako se utvrđuje u kojoj se mjeri ostvaruju dugogodišnji ciljevi EU-a u vezi s modalitetima prilagodbe postojećih pravnih rješenja izazovima digitalizacije i suvremene pomorske plovidbe, postizanja veće učinkovitosti provođenja mjera traganja i spašavanja za osobama s brodova te olakšavanja rješavanja posljedica pomorskih nesreća.

Ključne riječi: prebrojavanje; prijava podataka; putnici; članovi posade broda.

Prof. dr. sc. Ivana Kunda, ivana.kunda@pravri.uniri.hr
Sveučilište u Rijeci, Pravni fakultet

Profesorica je i predstojnica Katedre za međunarodno i europsko privatno pravo te prodekanica za znanost Pravnog fakulteta u Rijeci. Dodeljena joj je nagrada Zaklade Sveučilišta u Rijeci za 2008. godinu, kao i nagrada Pravnog fakulteta u Rijeci za znanstvenu izvrsnost za 2019. godinu. Dobitnica je međunarodnih školarina, uključujući Fulbright Research Fellowship 2010. godine za istraživanje na Sveučilištu Columbia, GRUR 2007., 2008. i 2014. godine za istraživanje na Institutu Max Planck za inovacije i tržišno natjecanje te IRZ 2002. godine za istraživanje na Institutu Max Planck za poredbeno i međunarodno privatno pravo i Sveučilištu u Hamburgu.

U svojstvu gostujuće profesorice, predavala je na Sveučilištu u Navari, IULM-u, Sveučilištu u Antwerpenu, Sveučilištu u Ljubljani, Sveučilištu u Zagrebu, Sveučilištu u Torinu, Sveučilištu NOVA u Lisabonu, Ljetnoj školi WIPO-a i Ljetnoj školi MSU-a u Hrvatskoj.

Članica je i međunarodnog tima UNESCO Chair on Cultural Property Law na Sveučilištu Opole u Poljskoj te dugogodišnja vanjska suradnica Center for Private International Law Sveučilišta u Aberdeenu. Od 2023. godine djeluje i kao članica Scientific Board for Copyright Flexibilities at Copyrightflexibilities.eu. Članica je istraživačkih timova više od deset europskih i nacionalnih projekata, posebice u području europskog međunarodnog privatnog prava. Među članstvima u strukovnim udrugama treba spomenuti njezino članstvo u International Law Association, ATRIP-u, Hrvatskoj udruzi za poredbeno pravo i Hrvatskom društvu za pomorsko pravo. Položila je pravosudni ispit 2004. godine, a od 2008. do 2013. godine bila je članica Žalbenih vijeća za industrijsko vlasništvo RH. Na listi je arbitara i miritelja pri HGK.

Suurednica je publikacije *Balkan Yearbook of European and International Law (BYEIL)*, članica uredničkih odbora *Santander Art and Culture Law Review (SACLR)* i *Tolerance International Review (TIR)* te suurednica globalnog bloga www.conflictoflaw.net.

Autorica je članaka i poglavlja objavljenih u Hrvatskoj i inozemstvu te monografije o pravilima neposredne primjene.

PRIJEDLOG NOVELIRANJA ODREDBI POMORSKOG ZAKONIKA O MEĐUNARODNOM PRIVATNOM PRAVU

Odredbe Pomorskog zakonika predmetom su noveliranja svakih nekoliko godina od njegova donošenja, pri čemu je jedna od tih izmjena bila motivirana ulaskom Republike Hrvatske u Europsku uniju. Tada, međutim, zakonodavac nije zadirao u Dio deseti koji se odnosi na međunarodno privatno pravo, a što se deset godina kasnije pokazuje kao propuštena prilika. Naime, područje međunarodnog privatnog prava predmetom je izuzetno intenzivnog ujednačavanja s pravom Europske unije čime se nastoje ublažiti razlike u pravnim rješenjima koje postoje među državama članicama i utječu na funkcioniranje unutarnjeg tržišta. Dio se tih odredbi izravno primjenjuje i u prekograničnim plovidbenim odnosima, a s obzirom na svoju supranacionalnu pravnu snagu ima prednost pred takvim domaćim odredbama. Riječ je poglavito o ugovornim i izvanugovornim odnosima koji su u pravu Europske unije uređeni Uredbom (EU) br. 1215/2012 Europskog parlamenta i Vijeća od 12. prosinca 2012. o nadležnosti, priznavanju i izvršenju sudskih odluka u građanskim i trgovačkim stvarima (preinaka), Uredbom (EZ) br. 593/2008 Europskog parlamenta i Vijeća od 17. lipnja 2008. o pravu koje se primjenjuje na ugovorne obveze (Rim I) i Uredbom br. 864/2007 Europskog parlamenta i Vijeća od 11. srpnja 2007. o pravu koje se primjenjuje na izvanugovorne obveze (Rim II).

U ovom se radu zastupa stajalište da je, radi pravne sigurnosti strana i učinkovitijeg postupanja tijela primjene, iz Dijela desetog potrebno ukloniti odredbe koje više nisu u primjeni. To se predlaže na temelju analize područja primjene svake pojedine odredbe i usporedbe s područjem primjene odgovarajućih odredbi u međunarodnom privatnom pravu Europske unije. Osim toga, analiza je usmjerena i na odredbe međunarodnih konvencija o tim pitanjima i njihovoj interakciji s odredbama prava Europske unije. Ovaj vid pročišćavanja odredbi u Dijelu desetom Pomorskog zakonika razbistrit će sliku hrvatskog pomorskog međunarodnog privatnog prava omogućujući jasnije sagledavanje preostalih uređenja pravnih odnosa i utvrđivanje eventualne potrebe za zakonodavnom intervencijom i u tom segmentu.

Ključne riječi: Pomorski zakonik; međunarodno privatno pravo; kolizijske norme; Rim I; Rim II; Bruxelles I bis; plovidbeni odnosi.

Dr. sc. Vesna Polić Foglar, vesna.polic@bluewin.ch
gbf Attorneys-at-law Ltd, Zürich

Rođena je 1954. godine u Zagrebu. Maturirala je na Klasičnoj gimnaziji 1972. godine. Iste je godine upisala Pravni fakultet u Zagrebu i diplomirala 1976. godine. Na Pravnom fakultetu u Zagrebu završila je 1982. godine postdiplomski magistarski studij iz međunarodnog javnog i privatnog prava i međunarodnih odnosa s tezom *Jurisdikcija kod zagađivanja mora s brodova*. Nakon toga, provela je godinu i pol u Pomorskom odjelu Konferencije UN-a za trgovinu i razvoj (UNCTAD) u Ženevi istražujući u području pomorskog prava za potrebe doktorske teze i drugih radova. Tezu pod naslovom *Odgovornost za zakašnjenje u prijevozu robe prema međunarodnom i jugoslavenskom pravu* obranila je 28. prosinca 1989. godine.

Nakon diplomiranja, zaposlila se prvo kao pripravnica na Okružnom sudu u Zagrebu, a potom na Općinskom sudu u Zagrebu. Pravo-sudni je ispit položila 1978. godine. Kao asistentica u Jadranskom zavodu HAZU-a počela je raditi 1979. godine. U zvanje znanstvene asistentice izabrana je 1984. godine, a kasnije i u zvanje znanstvene suradnice. Od 1984. godine članica je uredništva časopisa *Poredbeno pomorsko pravo = Comparative Maritime Law*. Publicirala je i u drugim pravnim časopisima. Sudjelovala je na više seminara, tečaja, konferencija u Haagu, Dubrovniku, Beogradu i Halifaxu. Kao članica jugoslavenske delegacije, sudjelovala je na više zasjedanja i konferencija u Ženevi. Održala je referate ili predavanja na raznim skupovima u Puli, Knokkeu i Aleksandriji. Za Pomorski odjel UNCTAD-a, od 1989. do 1999. godine, povremeno je predavala o pravnim aspektima multimodalnog prijevoza na više od dvadeset radionica o multimodalnom prijevozu. Od 1991. do 1999. godine radila je kao pravica specijalizirana za švicarsko i međunarodno transportno pravo u transportnom odjelu osiguravajućeg društva Basler. Od 1999. do 2012. godine bila je na istoj poziciji u osiguranju Elvia i Allianz. Od 1992. godina bila je članica Pravne komisije Švicarske udruge transportnih osiguratelja (STV) i njezina predsjednica od 1997. do raspuštanja 1998. godine. Nakon toga je, po potrebi, sudjelovala na sastancima Transportne komisije Švicarske udruge osiguratelja (SVV) kao pravna savjetnica. Od 1992. do 2003. godine bila je švicarska predstavница u Pravnoj komisiji Međunarodne udruge registara brodova na Rajni (IVR) u Rotterdamu i sudjelovala na brojnim sastancima i konferencijama. Od 2013. godine aktivna je kao konzultantica u odvjetničkom uredu gbf Attorneys-at-law Ltd u Zürichu.

Autorica je knjige *Odgovornost za štete iz zakašnjenja u prijevozu robe* na njemačkom jeziku (*Haftung für Verspätungsschäden bei Gütertransporten*) koja je izašla 2016. godine. U njoj je temu svoje doktorske disertacije osu-vremenila, dopunila i prenijela u švicarsko pravo. Knjiga *Prijevoz robe u švicarskom pravu* (*The Carriage of Goods in Swiss Law*) objavljena je 2022. godine na engleskom jeziku. U njoj iznosi sveobuhvatan pregled švicarskog pravnog sustava, odgovornosti prijevoznika i špeditera te pomorskog osiguranja i osiguranja od odgovornosti.

Posljednjih je godina održala više prezentacija na raznim konferencijama u Hamburgu, Münchenu, Baselu, Zagrebu i Luzernu te objavila veći broj članaka.

Članica je Hrvatskog društva za pomorsko pravo od 1980. godine, a od 1992. godine i Švicarskog društva, te je titularni član Comité Maritime International (CMI). Također je članica Njemačkog društva za transportno pravo (DGTR).

Od stranih jezika dobro vlada engleskim i njemačkim, a može se služiti francuskim i talijanskim.

ODGOVORNOST ZA OPASNOST OD ZAKAŠNJENJA U PRIJEVOZU ROBE MOREM

Njemački Vrhovni sud (BGH)

Presuda broj I ZR 140/22 od 20. travnja 2023.

Tužitelj je transportni osiguratelj osiguranika koji modulima kokpita oprema sva vozila koja proizvođač automobila V. proizvodi u Meksiku. Tužena logistička tvrtka okvirnim se ugovorom obvezala dijelove potrebne za sklapanje automobila prevoziti kopnom u Bremen, tamo ih ukrcati u kontejner i prema točno određenim tjednim rasporedima upućivati morskim putem u Meksiko. No, jedan prijevoz morem nije mogao biti obavljen na vrijeme, o čemu je tuženik obavijestio osiguranika prije nastupa zakašnjenja. Tuženik je odbio organizirati zamjenski prijevoz zrakom, neophodan da se izbjegne nastup zakašnjenja i zastoj u proizvodnji automobila. Osiguranik je sam organizirao prijevoz zrakom i od tuženika tražio naknadu troška.

Za Vrhovni sud nije bilo važno jesu li strane sklopile posebne ugovore za kopneni prijevoz do Bremena i za pomorski do Meksika, ili su

sklopile jedinstven ugovor o multimodalnom prijevozu. Budući da je poznato da je do zakašnjenja došlo na pomorskom dijelu, primjenjuje se pomorsko pravo. Ono ne sadrži posebne odredbe o odgovornosti za zakašnjenje pa se primjenjuju opći propisi o zakašnjenju. Tuženik je zastupao stav da je dužnik u zakašnjenju tek nakon opomene vjerovnika koja mu se uputi poslije datuma dospijeca. U ovom slučaju, osiguranik takvu opomenu nije uputio. Cilj je opomene omogućiti dužniku da sagleda posljedice neispunjenja i potaknuti ga da odmah ispuni obvezu. Ovdje je svrha opomene već postignuta sklapanjem ugovora s obvezom tjednih isporuka opreme, pa je Sud zauzeo stajalište da posebna opomena nakon dospijeca nije bila potrebna.

Obveza je oštećenika spriječiti ili smanjiti štetu. Troškovi zračnog prijevoza bili su nužni za sprečavanje puno veće štete. Ti troškovi, kao i sama šteta koja je njima izbjegnuta, smatraju se nadoknadivom štetom iz zakašnjenja. Nasuprot toj obvezi oštećenika, dužnost štetnika jest da oštećeniku naknadi troškove njegovih mjera za smanjenje ili sprečavanje štete. Prema ovom općem načelu odštetnog prava, troškovi sprečavanja štete trebaju se naknaditi prema onoj osnovi tužbenog zahtjeva po kojoj bi se nadoknadila izbjegnuta šteta. Tuženik bi mogao prigovoriti da je osiguranik propustio spriječiti ili smanjiti štetu, da je osiguranik propustio organizirati zračni prijevoz i time dopustio da dođe do štete iz zakašnjenja. Troškovi zračnog prijevoza, iako su nastali prije nego je zakašnjenje nastupilo, prouzročeni su opasnošću od zakašnjenja. Stoga nije bilo potrebno utvrditi je li osiguranik naručio zračni prijevoz tek pošto je tuženik došao u zakašnjenje. Ako se, kao u ovom sporu, mjere za sprečavanje ili smanjenje štete traže kao šteta nastala zbog zakašnjenja, nije bitno jesu li te mjere poduzete tek nakon nastanka događaja iz kojeg proizlazi odgovornost ili već ranije kao mjera opreza.

Ključne riječi: pomorski prijevoz; ugovorene tjedne isporuke; opasnost od zakašnjenja; opomena prije dospijeca; trošak za sprečavanje štete.

Izv. prof. dr. sc. Igor Vio, igor.vio@pfri.uniri.hr
Sveučilište u Rijeci, Pomorski fakultet

Izvanredni je profesor i predstojnik Katedre za društvene znanosti na Pomorskom fakultetu Sveučilišta u Rijeci. U više je navrata bio na znanstvenom usavršavanju u inozemstvu. Kao dobitnik UN-ove stipendije za pravo mora, boravio je godinu dana u SAD-u, najprije na poslijediplomskom studiju na Sveučilištu u Miamiu, a potom na usavršavanju u Uredu UN-a za pravne poslove – Odjelu za pravo mora i oceanske poslove (UN DOALOS) u New Yorku. Sudjelovao je u programima znanstvenog usavršavanja na International Ocean Institute pri Sveučilištu Dalhousie u Halifaxu (Kanada), na Akademiji za međunarodno pravo u Den Haagu, a također je stekao diplomu na Rhodes Academy of Ocean Law and Policy, te je boravio na istraživačkom radu na Institutu Max Planck za poredbeno i međunarodno privatno pravo u Hamburgu. Sudjelovao je kao gostujući predavač pri IMO International Maritime Law Institute (Valletta, Malta), IMO International Maritime Academy (Trst, Italija), International Ocean Institute, Dalhousie University (Halifax, Kanada) te na University Alma Mater Studiorum (Bologna, Italija).

Član je Hrvatskog društva za pomorsko pravo (HDPP) od njegova osnivanja 1991. godine, u kojemu obnaša dužnost glavnog tajnika. Bio je u sastavu delegacije HDPP-a na brojnim skupovima Međunarodnog pomorskog odbora (Comité Maritime International – CMI) te na čelu Organizacijskog odbora Simpozija iz pomorskog prava koji je održan u svibnju 2007. godine u Dubrovniku, u zajedničkoj organizaciji CMI-a i HDPP-a. Izabran je za titularnog člana Međunarodnog pomorskog odbora 2013. godine. Nakon što je HDPP dobio status nakladnika pri NSK-a, bio je urednik *Zbornika radova Savjetovanja – Pomorski zakonik Republike Hrvatske i druge novine iz područja pomorskog i prometnog prava* i monografije *A Modern Lex Mercatoria for Carriage of Goods by Sea*, autora Petra Kragića i Diane Jerolimov. Radio je kao član skupine stručnjaka na prijedlogu teksta Zakona o izmjenama i dopunama Pomorskog zakonika, a također je i član Radne skupine za izradu komentara Pomorskog zakonika. Član je delegacije RH na zasjedanjima zajedničke radne skupine Međunarodne pomorske organizacije o autonomnim brodovima (IMO MSC-LEG-FAL Joint Working Group on MASS). Zajedno sa skupinom članova Društva za pomorsko pravo Slovenije (DPPS), Talijanskog društva za pomorsko pravo (Associazione Italiana di Diritto Marittimo – AIDIM) i Hrvatskog društva za pomorsko pravo pokrenuo je organizaciju Adriatic Maritime Law Conference, znanstveno-stručnog skupa koji se od

2016. do 2022. godine održao pet puta. Pokretač je i jedan od direktora tečaja pod nazivom »International Maritime and Transport Law Course« na Interuniverzitetskom centru (IUC) u Dubrovniku.

Autor je više znanstvenih i stručnih radova, kao i izlaganja na brojnim znanstvenim skupovima.

AUTONOMNI BRODOVI – ASPEKTI POMORSKOG OSIGURANJA

Uvođenje autonomnih brodova u komercijalnu uporabu imat će utjecaj na sve aspekte pomorske industrije. Ubrzani razvoj ovih plovila (Maritime Autonomous Surface Ships – MASS) posljedica je najnovijih tehničkih rješenja u sferi poboljšanja tehnologije senzora i mogućnosti softvera za analizu algoritama i podršku pri donošenju odluka od »zapovjednika broda s umjetnom inteligencijom«. Najvažnija tehnološka dostignuća u području autonomne navigacije rezultat su brojnih istraživačkih projekata u raznim dijelovima svijeta koji već godinama angažiraju značajne znanstvene, financijske i industrijske resurse. Uporaba brodova bez ljudske posade, također, podrazumijeva nužnost stvaranja međunarodnog pravnog i regulatornog okvira koji će pokrivati širok spektar pitanja sigurnosti plovidbe, sigurnosne zaštite broda, zaštite morskog okoliša, kao i odgovornosti za štetu te pomorskog osiguranja. Za očekivati je kako će uvjeti za osiguranje tereta koji se prevozi autonomnim brodovima zahtijevati dopune u smislu dodatnih obveza osiguranika pri sklapanju ugovora, kao što su specifikacija o značajkama i vrsti broda koju će trebati pribaviti od prijevoznika, te dostavljanje dokaza o mjerama poduzetim sa svrhom sprječavanja štete od kibernetičkih rizika. Naravno, vrlo dinamično područje kibernetičkog osiguranja, koje pruža sudionicima međunarodne trgovine i transporta pokriće financijskih gubitaka i šteta koje mogu pretrpjeti u slučaju kibernetičkog napada ili povrede podataka, pružit će dragocjena iskustva kroz primjenu na sve aspekte pomorskog osiguranja u vezi s brodovima bez posade. To vrijedi ne samo za područje kargo-osiguranja, nego, pogotovo kod kasko-osiguranja autonomnih brodova te osiguranja odgovornosti njihovih vlasnika. Protecting & Indemnity klubovi trebat će prilagoditi svoje uvjete za pokriće različitih kategorija odgovornosti vlasnika autonomnih brodova, uključujući odgovornost za štete na teretu (u slučaju da su troškovi nastali zbog oštećenja ili manjka tereta za koje je odgovoran brodar), odgovornost za štetu na imovini trećih osoba (primjerice, u slučaju udara u fiksne objekte

lučke infrastrukture), odgovornosti u slučaju sudara autonomnog broda s drugim brodovima (koje ne pokrivaju kasko-osiguravatelji), odgovornost za uklanjanje podrtina koje uključuju trup autonomnog plovila itd. Pokriće autonomnih brodova pružat će kasko-osiguratelji koristeći uvjete za osiguranje broda koji se inače primjenjuju na tržištu pomorskog osiguranja. Očekuju se dodatne prilagodbe, prvenstveno u novom pristupu konceptu sposobnosti za plovidbu kod brodova bez posade, uz primjenu svih mjera sigurnosti koje pomorska industrija očekuje u instrumentu koji bi u skoroj budućnosti trebala usvojiti Međunarodna pomorska organizacija (IMO MASS Code).

Ključne riječi: pomorsko osiguranje; autonomni brod; MASS.

Izv. prof. dr. sc. Mihael Mišo Mudrić, mihael.mudric@pravo.unizg.hr
Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu

Izvanredni je profesor na Katedri za pomorsko i općeprometno pravo na Pravnom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu (matični broj znanstvenika 293722). Arbitar je Stalnog izbranog sudišta pri Hrvatskoj gospodarskoj komori za sporove s i bez međunarodnog obilježja. Doktorirao je na Pravnom fakultetu Sveučilišta u Hamburgu 2013. godine kao stipendist Instituta Max Planck za poredbeno i međunarodno privatno pravo u Hamburgu (Njemačka). Na Pravnom fakultetu u Zagrebu izvodi nastavu na sljedećim kolegijima: Pomorsko i općeprometno pravo, Maritime and Transport Law, Carriage of Goods by Sea, Pravo osiguranja, Insurance Law, Pravo transportnog osiguranja, Transport Insurance Law, Europsko prometno pravo, European Transport Law, Energetsko pravo, International and EU Energy Law and Energy Security, Pravni okvir pružanja privatnih sigurnosnih usluga i Private Security Services and Law. Držao je semestralnu nastavu na poslijediplomskom studiju pomorskog i općeprometnog prava Pravnog fakulteta Erasmus Sveučilišta u Rotterdamu (Nizozemska). Provodio je znanstveno-istraživački rad na Institutu Max Planck za poredbeno i međunarodno privatno pravo (Njemačka; 2008. – 2010., 2011., 2012., 2013., 2014.), u Knjižnici Međunarodnog tribunala za pravo mora (Njemačka; 2008. – 2010., 2011., 2012., 2013.), u Knjižnici Erasmus Sveučilišta u Rotterdamu (Nizozemska; 2014.) te u Knjižnici Međunarodne pomorske organizacije (Ujedinjeno Kraljevstvo; 2009.).

Osnivač je Hrvatske udruge za pravo osiguranja gdje je u dva mandata obavljao funkciju glavnog tajnika i člana Upravnog odbora Udruge. Dopredsjednik je Hrvatskog društva za pomorsko pravo. Djeluje kao član međunarodnih radnih skupina Reformulation of the Lex Maritima i Maritime Law for Unmanned Ships te kao član stalnog odbora CMI's Standing Committee for Young Lawyers (Young CMI) Međunarodnog pomorskog odbora (CMI). Član je Znanstvenog vijeća za državnu upravu, pravosuđe i vladavinu prava pri Hrvatskoj akademiji znanosti i umjetnosti, stručni je suradnik Akademije pravnih znanosti Hrvatske te je član Izvršnog odbora Instituta za sigurnosne politike. Bio je član Izvršnog odbora na projektu MARSAFENET COST Action IS1105. Direktor je Ljetne škole pomorskog prava pri Interuniverzitetkom centru (IUC) u Dubrovniku. Voditelj je projekta »Pravni okvir za autonomna vozila«, projekt temeljnog financiranja znanstvene i umjetničke djelatnosti Sveučilišta

u Zagrebu, te je kao suradnik surađivao na više od deset međunarodnih znanstveno-istraživačkih projekata financiranih od Hrvatske zaklade za znanost, Ministarstva znanosti i obrazovanja, EU COST Action programa financiranja i dr.

Bio je urednik etičkog i pravnog okvira za korištenje naprednih algoritama i zaštite osobnih podataka unutar programa Europske unije za istraživanje i inovacije Obzor 2020 (Horizon 2020) na projektu »Intelligent Management of Processes, Ethics and Technology for Urban Safety« (2020. – 2023.). Dobitnik je stipendije Međunarodne škole Max Planck za pomorska istraživanja, Instituta Max Planck za poredbeno i međunarodno privatno pravo (2008. – 2010.); nagrade Međunarodnog pomorskog odbora (CMI nagrada) za najboljeg govornika (2013.); stipendije Zaklade Marija i Mirjan Damaška za post-doktorsko istraživanje (2020.); priznanja zaklade dr. sc. Jadranko Crnić za 2022. godinu za objavljenju knjigu od značenja za unapređenje pravne struke, poglavlje u knjizi *Privatno pravo Europske unije – posebni dio* (2023.); stipendije Sveučilišta Karl-Franzes-Universität Graz (2003.); Rektorove nagrade Sveučilišta u Zagrebu (2004.); državne stipendije Ministarstva znanosti, obrazovanja i sporta, za studente dodiplomskih studija (2001.); za studente poslijediplomskih studija (2007., 2011.); stipendije Nacionalne zaklade za znanost (2008.); te stipendije Open Society Institute, Global Supplementary Grants Program (2010.). Organizirao je i sudjelovalo u organizaciji više od petnaest međunarodnih znanstvenih i stručnih skupova. Održao je izlaganja na više od devedeset međunarodnih i domaćih znanstvenih i stručnih skupova. Održao je više stručnih radionica iz područja prometa, osiguranja i energetike. Obavljao je funkciju recenzenta za domaće i strane izdavače (monografije i časopisi) te je djelovao kao gost urednik za domaće časopise. Objavio je više od devedeset publikacija (uključujući dvije autorske monografije te više poglavlja u monografijama).

Aktivno se služi engleskim i njemačkim jezikom te je objavio radove na više stranih jezika.

POTREBA ADEKVATNOG OSIGURANJA ZA BRODOVE OPREMLJENE NAPREDNIM SUSTAVIMA ZA ISPOMOĆ U NAVIGACIJI

Međunarodna pomorska organizacija priprema set preporuka za korištenje naprednih sustava za ispomoć u navigaciji trgovačkih brodova. Najavljeno je kako će preporuke biti objavljene u 2025. godini te se

očekuje kako će u vrlo kratkom razdoblju (najavljeno za 2026. godinu) iste preporuke postati pravno-obvezujući instrument. Navedeni je instrument prvi konkretan ishod višegodišnjeg napora Međunarodne pomorske organizacije da na globalnoj razini donese regulatorni okvir za korištenje tzv. autonomnih plovila. Pred navedenim je tijekom mnoštvo izazova, pri čemu se posebno ističe pitanje odgovornosti za štetu uslijed korištenja naprednih sustava za ispomoć u navigaciji. U ovom je trenutku nejasno tko će preuzeti odgovornost za koju vrstu štete koja nastane u trenutku kada sustav autonomne plovidbe održava dinamičku kontrolu i upravljanje plovilom. Također je nejasno u kojoj mjeri uloga proizvođača takvih sustava, odnosno autonomnih brodova, proizvođača određenih sastavnih komponentni sustava za autonomnu plovidbu te pružatelja usluge kibernetičke zaštite postaje relevantna za problematiku odgovornosti. Potreba razrade navedene problematike dodatno se naglašava činjenicom kako se u kontekstu europskog (ali i poredbenog) prava donose nova pravila u vezi s odgovornošću proizvođača za digitalne proizvode, odgovornošću proizvođača za pružanje digitalne usluge u vezi isporučenog proizvoda, te odgovornosti proizvođača i pružatelja usluge sustava umjetne inteligencije. Navedeno zahtjeva promišljanje važećih modela odgovornosti za štetu u pomorskopravnom kontekstu radi iznalaženja adekvatnog postojećeg ili novog rješenja za problematiku odgovornosti koja proizlazi iz korištenja autonomnih plovila. Instrument pomorskog osiguranja zasigurno će imati ključnu ulogu u omogućavanju industriji da uspješno implementira novu tehnologiju u svoje redovito poslovanje. Osnovno pitanje koje je potrebno utvrditi jest koje će osobe snositi primarnu odgovornost za pribavljanje adekvatnog osigurateljnog pokrića. Dodatno je potrebno utvrditi hoće li se osiguranje sustava autonomne plovidbe ponuditi u sklopu nekog od postojećih osigurateljnih pokrića ili će biti potrebno uspostaviti zasebno osigurateljno pokriće. U predstojećem izlaganju problematizirat će se navedena tematika.

Ključne riječi: autonomna plovila; osiguranje autonomnih plovila; uloga proizvođača autonomnih sustava plovidbe; uloga pružatelja usluge sustava umjetne inteligencije; odgovornost za štetu koja proizlazi iz korištenja autonomnih sustava plovidbe.

Prof. dr. sc. Nikoleta Radionov Karlović, nikoleta.radionov@pravo.hr
Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu

Redovita je profesorica u trajnom zvanju na Katedri za pomorsko i općeprometno pravo Pravnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu na kojemu je zaposlena od 1995. godine. Na istom je fakultetu diplomirala 1994. godine, magistrirala 1998. godine te doktorirala 2002. godine na temu *Odgovornost kopnenog prijevoznika za štetu*. Pravosudni je ispit položila 1999. godine. Usavršavala se na nekim od vodećih međunarodnih institucija u području međunarodnog trgovačkog, transportnog i kaznenog prava (Hamburg, Rodos, Aix-en-Provence, Torino, Firenze, Edinburgh, Freiburg). Predaje više kolegija iz područja pomorskog prava, prava kopnenog i zračnog prometa i prava osiguranja na dodiplomskoj i poslijediplomskoj razini na matičnom fakultetu te povremeno kao gost predavač i na drugim međunarodnim pravnim fakultetima (China University for Political Sciences and Law (CUPL) Beijing, 2018. godine i East China University for Political Sciences and Law (ECUPL) Shanghai, 2019. godine).

Bila je voditeljica ili istraživačica na četiri domaća i jednom stranom znanstveno-istraživačkom projektu financirani od hrvatskog, odnosno španjolskog ministarstva znanosti i obrazovanja. Kao ključni pravni ekspert (K-4), 2021. godine sudjelovala je na konzultantskom projektu Svjetske banke (SUCRE HR-HZI-177343-CS-FBS: Comprehensive Audit of Contract No 1/2019/DP-HPP on Public Services of General Economic Interest in Public Passenger Rail Transport in the Republic of Croatia) u području revizije ugovora o javnoj usluzi u željezničkom putničkom prijevozu u RH. Sudjelovala je u nekoliko radnih skupina za izradu zakona (Zakon o željeznici, Zakon o obveznim odnosima i Pomorski zakonik). Za stalnu članicu Savjetodavnog odbora CMR konvencije pri Sveučilištu u Rouenu (Francuska) izabrana je 2023. godine. Od 2004. godine redovito djeluje kao neovisna konzultantica industrije prijevoza i osiguranja, dajući pravna mišljenja o složenim pravnim pitanjima iz područja transportnog prava i prava transportnog osiguranja. U svojstvu predsjednice organizacijskog odbora, organizirala je dvije međunarodne konferencije iz područja transportnog prava i prava osiguranja INTRANSLAW Zagreb 2015. i 2017. godine, desetak stručnih radionica kontinuiranog usavršavanja pravnika u gospodarstvu u sklopu Hrvatskog društva za transportno pravo, te je aktivno sudjelovala na više od pedeset znanstvenih i stručnih konferencija i skupova. Kao članica Saborskog odbora za pomorstvo, promet i infrastrukturu hrvatskog

Sabora imenovana je 2021. godine. Redovita je članica Akademije pravnih znanosti Hrvatske, gdje je obnašala dužnost potpredsjednice (2016. – 2020.) i glavne tajnice (2012. – 2016.). Predsjednica je Hrvatskog društva za transportno pravo od njegova osnutka 2016. godine te članica više stručnih i znanstvenih udruga u zemlji i inozemstvu. Arbitar je pri Stalnom izbranom sudištu HGK.

Objavila je dvije knjige u koautorstvu, šest poglavlja u knjigama te više od trideset znanstvenih i stručnih radova iz područja cestovnog, željezničkog, zračnog i pomorskog prava, europskog prometnog prava i prava transportnog osiguranja u vodećim domaćim i stranim publikacijama.

Govori engleski, francuski, njemački, talijanski i španjolski jezik.

OSIGURANJE ODGOVORNOSTI PRIJEVOZNIKA U ŽELJEZNIČKOM PRIJEVOZU – OTVORENA PITANJA

Jedan od zahtjeva pravne stečevine EU-a za dobivanje licencije za obavljanje djelatnosti željezničkog prijevoznika Zajednice jest i zahtjev vezan uz osiguranje profesionalne odgovornosti za štetu. Prema tekstu čl. 22. Direktive 2012/34/EU, »željeznički prijevoznik mora imati odgovarajuće osiguranje ili odgovarajuća jamstva u skladu s tržišnim uvjetima, da može pokriti, u skladu s nacionalnim i međunarodnim pravom, svoju odgovornost u slučaju nesreća, posebno u odnosu na putnike, prtljagu, robu, poštu i treće osobe«. Navedena odredba ne propisuje iznos osigurane svote, a definiranje rizika jasno upućuje na ravnopravno osiguranje rizika ugovorne i izvanugovorne odgovornosti. Ova je odredba transponirana u hrvatsko zakonodavstvo Zakonom o željeznici, zajedno sa svim ostalim uvjetima za dobivanje licencije. No, izričaj čl. 38. Zakona o željeznici koji govori o ovom uvjetu radi veliku pogrešku jer bitno mijenja sadržaj ove obveze, navodeći da »za dobivanje dozvole domaća pravna osoba mora biti osigurana kod osiguravajućeg društva u najmanjem iznosu koji pravilnikom određuje ministar (...) za pokriće odgovornosti u slučaju nesreće sukladno nacionalnom ili međunarodnom pravu, posebno u odnosu na putnike, prtljagu, teret i poštu, a u odnosu na treće osobe sukladno propisu kojim se uređuju izvanugovorni obvezni odnosi«. Posljednjim se dijelom rečenice obvezno osiguranje odgovornosti usmjerava (isključivo ili ne) prema izvanugovornoj (deliktnoj) odgovornosti, uređenoj Zakonom o obveznim odnosima kao *lex generalis* za obvezno-pravnu materiju. Ovakvom se formulacijom potpuno

zaobišla odgovornost prijevoznika za štetu iz ugovora o prijevozu robe, putnika i prtljage, kako je uređena (zastarjelim) Zakonom o ugovorima o prijevozu u željezničkom prometu kao *lex specialis* za obvezno-pravnu materiju u području željezničkog prometa. U konačnici je, na temelju ove odredbe, 2019. godine donesen Pravilnik o najmanjem iznosu pokrića odgovornosti za željezničke prijevoznike koji dodatno produbljuje ovo pogrešno normiranje svojim tekstom čl. 1. prema kojem se: »Ovim Pravilnikom propisuje (...) najmanji iznos pokrića police osiguranja izvanugovorne odgovornosti prema trećim osobama u slučaju nesreće, posebno u odnosu na putnike, prtljagu, teret i poštu, a u odnosu na treće osobe (...)«. Pravilnik propisuje najnižu osiguranu svotu od četiri milijuna eura »... za obavljanje usluga željezničkog prijevoza« (čl. 2. st. 1.), pri čemu se ne zna radi li se o maksimalnom iznosu za pojedinačni događaj ili o agregatnom limitu. Ovakvim je zakonskim rješenjem grubo narušena struktura hrvatskih propisa o osiguranju, s obzirom na to da se nedvojbeno radi o jednom od obveznih osiguranja u prometu, koja su cjelovito uređena Zakonom o obveznim osiguranjima u prometu iz 2005. godine. Nadalje, odstupanjem od formulacije izvorne odredbe Direktive, obvezno je osiguranje prema hrvatskom pravu predviđeno samo za odgovornost željezničkog prijevoznika iz izvanugovorne (deliktne) osnove s visokim iznosom pokrića, dok je osiguranje ugovorne odgovornosti ostalo u području dobrovoljnog osiguranja. Tako će se motivirati oštećenike da štete nastale povredom ugovora tuže na temelju deliktne odgovornosti kada god to nije izrijekom zabranjeno, zaobilazeći u cijelosti propise o ugovoru o prijevozu željeznicom u domaćem i međunarodnom prijevozu, kao i tamo predviđene iznose ograničenja odgovornosti za prijevoznika kao važan mehanizam zaštite njegovih financijskih interesa.

Ključne riječi: obvezno osiguranje; osiguranje profesionalne odgovornosti; prijevoznik; željeznički prijevoz; ugovor o prijevozu; licencija; dozvola za obavljanje djelatnosti; izvanugovorna odgovornost; ugovorna odgovornost.

Dr. sc. Srđan Šimac, srdan.simac@gmail.com

Visoki trgovački sud Republike Hrvatske

Sudac je i bivši predsjednik Visokog trgovačkog suda Republike Hrvatske sa specijalizacijom za pomorsko pravo. Magistrirao je na Poslijediplomskom studiju za pomorsko pravo pri Pravnom fakultetu Sveučilišta u Splitu. Poručnik je trgovačke mornarice s kratkim iskustvom plovidbe na trgovačkim brodovima. Profesionalne početke u pravnoj profesiji započeo je kao pravnik pripravnik u osiguranju.

Arbitar je pri Sudištu HGK. Predsjednik je Hrvatske udruge za medijaciju (HUM), medijator i trener medijatora. Sudjelovao je u više od petsto medijacija, uključujući mnoge sporove u području pomorstva i osiguranja. Educirao je brojne medijatore te druge, posebno pravnike, odvjetnike, državne odvjetnike i suce o komunikacijskim vještinama, vještinama upravljanja konfliktima i medijaciji. Trener je za suce u Pravosudnoj akademiji, kao i za suce EU-a pri organizaciji European Judicial Training Network (EJTN). Gost je predavač na brojnim fakultetima u zemlji i inozemstvu te na brojnim konferencijama, okruglim stolovima i drugim stručnim događanjima.

Pomogao je stotinama osoba, tvrtki i organizacija riješiti konflikte te sudske sporove izvan sudova. Međunarodno je priznati trener medijatora i medijator na listama u Washingtonu (ICSID), Londonu, Beču i Rimu. Član je više međunarodnih organizacija i međunarodni medijacijski ekspert i konzultant za više svjetskih organizacija (EBRD London, IDLO Roma i CEDR London). Član je Znanstvenog vijeća za državnu upravu, pravosuđe i vladavinu prava Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti te dugogodišnji član Hrvatskog društva za pomorsko pravo.

Autor je brojnih stručnih članaka i znanstvenih članaka te doktorske disertacije *Medijacija kao generator promjena u pravnoj profesiji i pravnom sustavu*. Dobitnik je više domaćih i međunarodnih medijacijskih nagrada.

PREDNOSTI MEDIJACIJE U POMORSKIM SPOROVIMA I SPOROVIMA IZ POMORSKOG OSIGURANJA

Umijeće poslovanja leži u ravnoteži između profitabilnosti i rizika. Svaka kompanija nastoji smanjiti rizik poslovanja i povećati kontrolu. Konflikti, sudski sporovi i arbitraže predstavljaju ozbiljan rizik izvan kontrole za pomorske kompanije i osiguratelje. Primarna svrha poslovanja u pomorstvu i osiguranju je dobit, a ne sporenje. Kompanije ne zarađuju tijekom skupih i dugotrajnih pravnih postupaka. O brzini i načinu rješavanja konflikata i sporova danas uvelike ovisi poslovni uspjeh. Nisu uspješniji snažniji, nego brži. Ako žele biti brži, smanjiti troškove, uštediti vrijeme, isključiti rizik i neizvjesnost, vratiti kontrolu nad sporenjem, izbjeći nametanje tuđih rješenja i zadržati poslovne odnose, poslovni subjekti u pomorstvu i osiguranju biraju medijaciju i medijacijske pristupe u poslovanju. Medijacija je prava tvornica za uštedu vremena, novaca, ljudskih i drugih resursa, poslovne reputacije, odnosa, izvjesnosti i mira. Neuspjeli pregovori nisu kraj nastojanja da se konflikt ili spor mirno riješi jer čak 50 % pregovora završi neuspješno. Stoga, neuspjeli su pregovori pravo vrijeme za medijaciju i medijatora. Medijacija je praktičan i učinkovit alat i poslovna strategija za rano upravljanje konfliktima i rizicima sporenja. Akteri u pomorskoj industriji ne bi smjeli dopustiti da se poslovni konflikt pretvori u pravni spor jer u poslovanju ustvari nema pravnih problema, nego samo poslovnih, te ih treba tretirati na jednak način. Nakon neuspjelih pregovora, umjesto parnice ili arbitraže, bolje je birati medijaciju kao prvu opciju. Ona čini rizične poslovne konflikte i sporove predvidljivima i upravljivima. Pomorska industrija i osiguranje sebi više ne mogu priuštiti ignoriranje postojanja medijacije koja predstavlja dio promjena u pravcu svakovrsnog napretka u poslovanju.

Ključne riječi: pomorski spor; pomorsko osiguranje; mirenje; medijacija.

Ines Bezić, dipl. iur., ines.bezic@aci-club.hr

Adriatic Croatia International Club, za djelatnost marina d.d.

Diplomirala je 2010. godine na temu *Javnopravne karakteristike radnih odnosa pomoraca* na Pravnom fakultetu u Rijeci.

Nakon rada u trgovačkom društvu Auro Domus d.o.o. na poziciji pravnik te u Zajedničkom odvjetničkom uredu Gjergj Lekaj i Marko Rogić u Rijeci na mjestu odvjetničke vježbenice, 2017. godine zapošljava se u trgovačkom društvu Adriatic Croatia International Club, za djelatnost marina d. d. sa sjedištem u Rijeci (u nastavku: ACI). U početku je radila kao stručna suradnica za pravne poslove i poslove osiguranja, a sada kao voditeljica Odsjeka općih pravnih poslova. U sklopu korisničkog ostvarivanja prava na pristup informacija, u ACI-u obavlja i poslove službenice za informiranje. Uz opće pravne poslove i poslove vezane uz ostvarivanje prava na pristup informacijama bavi se i pomorsko-pravnim pitanjima, posebice ugovorima o nautičkom vezu i općim uvjetima korištenja veza u marinama, postupcima ovrhe i osiguranja na brodovima te institutom vađenja i uklanjanja podrtina s koncesijskog područja luka posebne namjene u sustavu ACI-a. Također se bavi i pitanjima osiguranja, prvenstveno ugovorima o osiguranju i pitanjima odgovornosti iz djelatnosti luke posebne namjene, odnosno nautičkog turizma (marina).

Dodatna područja interesa i proučavanja predstavljaju pitanja poslovne etike i integriteta te poslovi usklađenosti poslovanja (*compliance*) u trgovačkim društvima.

OSIGURANJE ODGOVORNOSTI MARINE – POGLED IZ PRAKSE

U ovom će se radu govoriti o odgovornosti luke nautičkog turizma, pri čemu će ta odgovornost biti promatrana kao odgovornost ovlaštenika koncesije luke nautičkog turizma, posebice s aspekta materijalne odgovornosti.

U uvodnom će se dijelu prikazati definicija luke posebne namjene koja je dodijeljena u koncesiju gospodarskom subjektu (luka nautičkog turizma) i to kroz relevantne propise koji su trenutno na snazi u Republici Hrvatskoj, s posebnim osvrtom na odredbe novog Zakona o pomorskom dobru i morskim lukama koji je stupio na snagu 29. srpnja 2023. godine (*Narodne novine*, br. 83/2023) te na odredbe Pravilnika o kategorizaciji luke nautičkog turizma i razvrstavanju drugih objekata za pružanje usluga veza i smještaja plovnih objekata (*Narodne novine*, br. 120/2019).

U kontekstu odgovornosti luke nautičkog turizma za štetu, radi se o odgovornosti gospodarskog subjekta registriranog za obavljanje djelatnosti marina. Djelatnost marine, prije svega, odnosi se na pružanje usluge korištenja veza i smještaja plovila namijenjenih za sport i razonodu, što predstavlja glavnu djelatnost luke nautičkog turizma – marine. Uz navedene usluge, u marinama se pružaju i druge nautičke usluge, poput usluga dizalice, travel-lifta, najma brodskih ležaljki ili podmetača, korištenja sanitarija itd. Te se usluge uobičajeno određuju internim cjenicima, koji su javno dostupni na mrežnim stranicama marina.

Nadalje, nakon definiranja luke nautičkog turizma te kratkog pregleda usluga koje takve luke pružaju, prijeći će se na pojam odgovornosti, odnosno na pojmove ugovorne i izvanugovorne odgovornosti. Odgovornost luke nautičkog turizma za štete na plovilima koja se nalaze na vezu u marini, prema korisnicima usluga, promatrat će se kroz ugovor o nautičkom vezu i opće uvjete korištenja veza, koji čine sastavni dio takvih ugovora, te kroz odredbe Pomorskog zakonika. Osim ugovorne odgovornosti, spomenut će se i odgovornost marine prema trećim osobama, odnosno izvanugovorna odgovornost.

U nastavku na prethodno navedeno, u kontekstu osiguranja odgovornosti luka nautičkog turizma, predmetom osiguranja smatra se odgovornost iz djelatnosti marine. U odnosu na pravne izvore koji uređuju ugovore o osiguranju, dat će se kratki pregled odredbi Zakona o obveznim odnosima (*Narodne novine*, br. 181/2004, 76/2007, 146/2008, 61/2011, 56/2013, 26/2015, 17/2019), u vezi s odgovornošću i općim uvjetima. U ovom će se dijelu, također, spomenuti pojmovi ugovorene svote osiguranja, odnosno limita, osiguranih rizika, odbitnih franšiza, isključenih šteta te, konačno, postupak povodom štetnog događaja u marini, odnosno u vezi s prijavom (odštetnim zahtjevom) i naknadom štete (likvidacijom ili otklonom) na relaciji oštećenik – osiguranik – osiguratelj. Razmatrat će se ugovor o osiguranju koji zaključuju ovlaštenik koncesije u svojstvu ugovaratelja i osiguranika i osiguravajuća kuća u svojstvu osiguratelja, odnosno polica osiguranja odgovornosti marine koja pokriva ugovornu odgovornost iz djelatnosti prema korisnicima usluga te polica osiguranja odgovornosti koja pokriva javnu – izvanugovornu odgovornost iz djelatnosti prema trećim osobama, uz dopunska pokrića, poput odgovornosti za onečišćenje.

U posljednjem će se dijelu iznijeti primjeri iz prakse domaćih sudova te zaključna razmatranja.

Ključne riječi: luka nautičkog turizma – marina; ovlaštenik koncesije; odgovornost marine; osiguranje odgovornosti; ugovor o korištenju veza; opći uvjeti; šteta; naknada štete.

Dr. sc. Miho Baće, miho.bace2@gmail.com
Pomorski odjel Sveučilišta u Dubrovniku

Rođen je u Dubrovniku gdje je završio osnovnu i srednju Upravno-pravnu školu. Diplomirao je na Pravnom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu. Na Pravnom fakultetu Sveučilišta u Splitu završio je magistarski studij Pomorskog prava i prava mora. Doktorirao je na Pravnom fakultetu Sveučilišta u Mostaru.

Od 2005. do 2013. godine bio je zaposlen na mjestu direktora pravnih, kadrovskih i općih poslova, u sjedištu društva Adriatic Croatia International Club, za djelatnost marina d.d. Od 2014. do 2018. godine bio je pročelnik Upravnog odjela za komunalne poslove, promet i veze Dubrovačko-neretvanske županije, od 2018. do 2020. godine pročelnik Upravnog odjela za komunalne poslove i zaštitu okoliša Dubrovačko-neretvanske županije, a od 2020 do 2022. godine pročelnik Upravnog odjela za zaštitu okoliša, imovinsko-pravne i komunalne poslove Dubrovačko-neretvanske županije. Od 2023. godine zaposlen je na radnom mjestu voditelja pravnih poslova društva TUP d.d. i kao stručni suradnik Pomorskog odjela Sveučilišta u Dubrovniku.

U razdoblju od 2005. do 2013. godine bio je član Udruženja marina pri Hrvatskoj gospodarskoj komori. Od 2009. do 2013. godine predsjednik je Pravne komisije Udruženja marina pri Hrvatskoj gospodarskoj komori, a od 2006. do 2013. godine predsjednik Upravnog odbora Yacht Club Croatia iz Opatije. Bio je član Upravnog vijeća Sveučilišta u Dubrovniku u posljednjem mandatu, predsjednik Upravnog vijeća Županijske lučke uprave Dubrovnik (2005.) i član Školskog odbora Pomorske škole u Dubrovniku (2009. – 2011.).

Posjeduje svjedodžbu o osposobljenosti za zapovjednika jahte kategorije A (jahta do 100 BT) koju je izdalo Ministarstvo mora prometa i infrastrukture i certifikat Ekonomskog fakulteta u Zagrebu i Splitu o položenom programu edukacije Korporativnog upravljanja za članove nadzornih i upravnih odbora. Bio je voditelj više europskih projekata iz područja prostornog planiranja i zaštite okoliša.

Sudjelovao je na brojnim domaćim i međunarodnim skupovima, simpozijima i predavanjima s različitim pravnim temama.

Izv. prof. dr. sc. Nikola Mandić, nmandic@pfst.hr
Pomorski fakultet Sveučilišta u Splitu

Rođen je 1985. godine u Splitu, Republika Hrvatska. Osnovnu školu i srednju Pomorsku školu, smjer špeditersko-agencijski tehničar, završio je u Splitu. Na Pomorskom fakultetu u Splitu završio je 2007. godine dodiplomski studij Menadžment u pomorstvu, a 2010. godine na Pravnom fakultetu u Splitu poslijediplomski znanstveni studij Pomorsko pravo i pravo mora te tako stekao akademski stupanj magistar znanosti iz područja društvenih znanosti, polja pravnih znanosti, znanstvene grane pomorsko i opće prometno pravo. Na Pravnom fakultetu u Mostaru završio je 2015. godine Poslijediplomski doktorski studij iz pravnih znanosti i stekao akademski stupanj doktor znanosti iz područja društvenih znanosti, znanstvenog polja pravo, znanstvene grane pomorsko i opće prometno pravo. Na Filozofskom fakultetu u Rijeci završio je 2017. godine program cjeloživotnog obrazovanja »Nastavničke kompetencije u visokom školstvu: Učenje i poučavanje«.

Od 2008. godine zaposlen je na Pomorskom fakultetu u Splitu. Radio je kao asistent, zatim kao poslijedoktorand pa docent. Trenutačno obavlja posao izvanrednog profesora iz interdisciplinarnog područja znanosti, izborna polja: pravo i tehnologija prometa i transport. Od 2018. do 2021. godine bio je šef Katedre za opće i zajedničke predmete, a od 2021. godine obnaša dužnost prodekana za nastavu na Pomorskom fakultetu u Splitu.

Od 2015. do 2016. godine bio je član Radne skupine za izradu standarda kvalifikacije u sklopu projekta »Pomorski menadžment za 21. stoljeće – održiv i inteligentan razvoj obalnog područja kroz razvoj standarda zanimanja i standarda kvalifikacije u području Pomorskog menadžmenta te unapređenje istoimenoga sveučilišnog diplomskog studija« koji je financirala Europska unija. Od 2016. do 2019. godine bio je suradnik istraživač na uspostavnim istraživačkom projektu »Razvoj suvremenog pravnog i osigurateljnog režima za hrvatske marine – unapređenje konkurentnosti, sigurnosti, sigurnosne zaštite i zaštite morskog okoliša« financiranom od Hrvatske zaklade za znanost. Od 2022. godine voditelj je Erasmus+ projekta »Upgrading and Harmonization of Maritime Law STCW Based Curriculum for Maritime Students (MarLaw)« čiji je nositelj Sveučilište u Splitu. Objavio je preko četrdeset znanstvenih radova te sudjelovao na više od trideset znanstvenih i

stručnih konferencija i skupova iz područja pomorskog prava i pomorskog prometa. Upisan je u Upisnik znanstvenika Ministarstva znanosti i obrazovanja pod brojem 301594.

Koautor je znanstvenih knjiga *Obalna straža Republike Hrvatske – pravni okvir*, Pravni fakultet u Splitu, 2017., i *Environmental Impact of Ships*, Cambridge University Press, 2020. te udžbenika *Pomorske agencije i otpremništvo*, Pomorski fakultet u Splitu, 2019.

Položio je 2020. godine stručni ispit za zvanje pomorskog agenta pri Lučkoj kapetaniji Split. Bio je koautor u izradi tri stručne studije iz područja pomorstva. Od 2017. do 2018. godine bio je član Stručnog povjerenstva za izradu nacrtu Prijedloga Zakona o izmjenama i dopunama Pomorskog zakonika pri Ministarstvu mora, prometa i infrastrukture.

Član je Hrvatskog društva za pomorsko pravo i Udruge pravnika u gospodarstvu.

Aktivno se služi engleskim jezikom.

STVARNOPRAVNI ELEMENTI UGOVORA O ZAKUPU U KONTEKSTU RAZLIČITOSTI S UGOVOROM O POSLOVNOJ SURADNJI IZ ZAKONA O POMORSKOM DOBRU I MORSKIM LUKAMA U LUKAMA NAUTIČKOG TURIZMA

Gledište o ugovoru o poslovnoj suradnji kao ugovoru *sui generis* u najvećoj mogućoj mjeri uvažava slobodu ugovaranja prisutnu u poslovnoj praksi ugovaranja u hrvatskim marinama. Prema tom gledištu, odredbe drugih zakonom uređenih tipova ugovora, prije svega ugovora o zakupu, ne mogu se primijeniti u svojoj ukupnosti na ugovor o poslovnoj suradnji, nego se tek pojedine zakonske odredbe mogu primijeniti analogijom, i to samo ako je njihova primjena u pojedinom konkretnom slučaju opravdana prema svrsi tih pravnih normi.

Ugovor o poslovnoj suradnji u hrvatskom pravu je ugovor koji u ZPDML-u ima svoj naziv, ali ga se u kontekstu ove rasprave ne može odrediti kao imenovani ugovor. Ugovor o poslovnoj suradnji ima karakterističan sadržaj po kojemu se on razlikuje od drugih tipova ugovora. U hrvatskom pravu to je ugovor kojim se koncesionar obvezuje predati predmet ugovora gospodarskom subjektu na određeno vrijeme, a gospodarski se subjekt zauzvrat obvezuje plaćati koncesionaru naknadu za uporabu. Zastupljenost sklopljenih ugovora o poslovnoj suradnji u

hrvatskoj poslovnoj praksi toliko je velika da zakonodavac nije osjetio potrebu detaljnije normirati ovaj ugovor u novom ZPDML-u te ga tako odrediti kao imenovani ugovor.

U hrvatskom pravu, ugovor o poslovnoj suradnji je zakonom neodređeni, dvostranoobvezni, sinalagmatični, onerozni, formalni ugovor *sui generis*.

Njegova je sličnost s ugovorom o zakupu nedvojbeno, prvenstveno stoga što su glavne činidbe i protučinidbe jednake i kod ugovora o zakupu i ugovora o poslovnoj suradnji, uz razlike koje se odnose na ograničenja koje određuje činjenica da se ugovor o poslovnoj suradnji sklapa na pomorskom dobru i da je ograničen temeljnim ugovorom, a to je ugovor o koncesiji.

U vezi s terminologijom upotrijebljenom u odredbama ZPDML-a, treba zaključiti kako je postojala opravdana potreba da se u ZPDML-u novi tip ugovora u katalogu ugovora hrvatskog prava označi drugačije. U skladu s hrvatskim nomotehničkim standardom, za taj bi se ugovor mogao upotrijebiti naziv koji bi jasnije upućivao na njegovu bit, s obzirom na to da ugovor o poslovnoj suradnji, kao pojam, ima jako široku primjenu izvan konteksta ZPDML-a.

Ključne riječi: sporedne djelatnosti; ugovor o poslovnoj suradnji; ugovor o koncesiji; ugovor o zakupu; pomorsko dobro; koncesionar; gospodarski subjekt; zakupodavac; zakupnik; imenovani i neimenovani ugovori.

